

**Zliyaa dzəkən
Shi nashi Zhaŋ
nja kwa shiw
Kwəma dza ghwəmməə gha
sənataa dzəkən zliya na**

Zhaŋ ntsa ta səfa Yesəw tsasliti na zliya na. Sa cinti Yesəw shiy ghəngħən ghəngħən, mba'a gəzanci, tsaslitishi, kə, va tsəgha tsaslishi na. A Yesəw sənay a mbəzliy nəw tə hidiy sa ngəra'wə dalala dzar mbə məlməhi ghəngħən ghəngħən, kə. Va tsəgha ci na shi va kaa Zhaŋ ta mbəə mətsahanshi bərçi.

Mbəzli dfaŋ tərəŋw pələhwə na sənay ghən tsa shi bələkə Zhaŋ ni ghəngħən ghəngħən mbə zliya na, shiy nja shi nja kəlbə ni va, ya saa dza səfa tsa nza ghən va və mbərfəŋ. Ma kə nihwəti mbəzliy: «Ghənedemer mbərfəŋ ni vay, mezhizhə na ghəshi» kə ghəshi. Ma kə nihwəti bə na: «Shi gəzə Zhaŋ ni mbə zliya nay, a shi va mənishi ghala vəghwə tsa ci» kə ghəshi. Ma kə nihwəti mbəzli bə na: «Ghwəla na shi va ta məniva sahə, kwətij niva, kwətij niva dza ghəshiy məniva ka dzar pa' va kərə tsa hidfi» kə ghəshi. Ya tsəgha nəzə kiy, ntsaa sənashi slar tsa shi va tibaw.

Avanay njasa nəwva kwəma mbə zliya na:

Vəh 1 Njasa nza shəndəkə tsa Yesəw.

Vəh 2 mba'a vəh 3 Zliyahi tsasli Yesəw kaa mbəzliy nəw mbə məlməhi mbərfəŋ.

Vəh 4 Njasa nza pi mazə tsa Hyala mə ghwəmə.

Vəh 5 pa' tə vəh 16 Ngəra'wə tsa dzəti hidī gwanayəy, Hyala pəlay na. Va tsəgha gəzə na kwəmaa dzəkən dimə mbərfəŋ nahə nahə tə miy nahwəti zliya, lə njasa səəkəy ngəra'wə ghala vəghwə tsa balamti Yesəw diməhi va. Mba'a zhiniy gəzəkə dzəkən ka kwal Hyala mbərfəŋ, shiy dzaa viy təlimə, ka tsahwəti ngəra'wə zhiniy səəkə fa. Zhini mba'a gəzəkə dzəkən nihwəti ka kwal Hyala mbərfəŋ lə həlepipi ta dəvə shi, tsahwəti ngəra'wə tsa vaa bəkə ghəshi fa. ngəra'wer vay, ta mbəə ci bə nəfə tsa bəti Hyalaa dzəkən mbəzliy zləba ma kwəma nzə, mba'a ta mətəhə bərci kaa mbəzli nzə nza ghəshi mbəə garəshi wəzə wəzə kwa kwal tsa nzə bəkəshi Hyala.

Vəh 17 pa' tə vəh 20 Dzəkən bərci va Hyala, ka tanəti shiy gwanashi, dza kwa Yesəw Kəristəw ghəci saa tədanakənshi kaa ka mbəz ci ghəngən ghəngən, lə dzəkən səəkə tsa Yesəw ta sla ngwəvə.

Vəh 21 mba'a vəh 22 Dzəkən yəwən ghwəmə mba'a dzəkən yəwən hidī, pətsa dza mbəzli Kəristəw nzəy ti.

Kwa tana kwəma dza məndiy sənataa dzəkən shi nashi Zhanj va

¹ Ma zliya nay, dzəkən shi cinti Yesəw *Kəristəw kaa mbəzli ka ghəra sləni Hyala gəzə

na kwøma. Hyala gøzanci na «canshi shi va» kø, ta mbø ghøshiy sønashi shiy dzaa møniva kwa kwøma jøw. Ava va tsøgha, ghwønanakø Yesøw Køristøw *ndø kwal tsa Hyala tsa ci kaa Zhanj ndø ghøra sløni tsa ci ki, ta canci shi va.

² Dzøghwa Zhanj ki mba'a gøzanshi kwøma shi nashi na va gwa'a kaa mbøzli. Ma kø na: «Kwømaa søøkø va Hyala na sava katanj, Yesøw Køristøw gøzø na: “Katanj na kwøma va” kø» kø.

³ Ntsaa dzaa jangø zliya na, lø mbøzliy dza vaa favø kwøma mbø, mba'a ghøshi ðiti føti tiy, vøshi na ta niva mbøzli. Sa nzanay, shiy gøzøshi va mbø zliya va gwanashi na, ndal tømmbø vici møniva tsa shi ta søøkøw.

Zhanj sækwø mbøzliy nøw Yesøw mbø mølmøhi ghønghøn ghønghøn mbørføn

⁴ Yøn tsasli na zliya na, yøn Zhanj. Kaa mbøzliy nøw Yesøw dzar mbø mølmøhi ghønghøn ghønghøn mbørføn tø hidì ka Azøy tsaslee. Møntønøy wøzø hwøer tsa nzø Hyala, mba'a ndanøy zørkø mbø nzøy tsa ghwøy. Ghønzø na Hyala ghala hidì ghwøla ta ghava, ghønzø Hyala sana, zhini ghønzø sa dzaa søøkø ðifa. Møntønøy wøzø hwøer tsa ci safø tsa mbørføn tsa va garøy kwa kwøma gøzli Mazø Hyala, mba'a ndanøy zørkø mbø nzøy tsa ghwøy.

⁵ Møntønøy wøzø hwøer Yesøw *Køristøw mba'a ndanøy zørkø mbø nzøy tsa ghwøy. Ghøci na ndø ndøgha føti tsa katanj tsa, ghøci gha

naa sati mbə məti, ghəci saa mənı mazə dzəkən mezhizhə tə hidı gwanashi.

Ma Yesəw tsa vay, aa dımmə. Ta mbəlımmə mətıy na. Miymiy ci va shikəshi tə ghwəmməy, ghəshi mbəlantəmmə na mbə kwəma ghwəmmə jikir na.

⁶ Dza na mba'a zhəghətəmmə ka nıci mbəzli sləwa na. Dzəghwa na mbəər mbəərətəmmə ka hwəlfə mbəzli ka mazə *ka ta Hyalaa ghəra sləni kwa kwəma Didi Hyala. Ghənzə tsəgha kiy, war Yesəw Kəristəw kə mbəzliy fal, ka fə dikəə dzəti ya pa' hwəmba. *Amin.

⁷ Nıghə tə ghwəy, mbə səəkə na mbə kwələbi dzəy tə ghwəmə. Ya wa ndəy, ta nay dza na lə mətse ci. Ya mbəzliy niy dzərəhwə va lə gwapa gwa'a na, war ta nay dza ghəshi. War lə wahə dza naa nza kwa mətse hwəlfə mbəzli tə hidı gwanashi va kwəma ci. Ava tsəgha dza naa mənıva. Amin.

⁸ Ma kə Hyala kwa sləkəpəy: «Yən gha na shiy gwa'a gwa'a, zhini yən dzaa kərə shiy gwa'a gwa'a dıba» kə. Hyala vay, və gwəramti bərci gwa'a gwa'a. Ghənzə na Hyala ghala hidı ghwəla ta ghava, ghənzə Hyala sana, zhini ghənzə sa dzaa səəkə dıba.

Njasa cinti Yesəw ghən tsa ci kaa Zhanj

⁹ Yən gəzanwəy na kwəma na sana, yən zəmənwəy Zhanj. Mbəzli kwətıj ni mənımmə ghwəmmə lə ghwəy tə mbərkə jakəva tsa

1:6 **1:6** 5:10; 20:4, 6; 22:5; Səvəri 19:6; 1Pi 2:9 **1:7** **1:7** 1:13;
 Dani 7:13; Mt 24:30; Zhj 19:34, 37; 1Tes 4:17 **1:8** **1:8** 1:4, 8; 2:8;
 4:8; 11:17; 16:5; 21:6; 22:13; Səvəri 3:14; Ezay 44:6 **1:9** **1:9** 22:8

ghwəmmə lə Yesəw. Mbə sa ngəra'wə nzee ta kwəma ci kwərakwə, njasa sa ghwəy va, mbə sə'wa nzee njasa sə'wa ghwəy va. Zhini mbə mazə tsa ci ghwəmmə gwanammə difa. Yən nee kiy, ə niy kəsəvəra məndi mba'am dzaa ndəghəyra tə nihwəti hidi tə jipə yam, «Patəməsə» kə məndi kaa slən tsa shi. Sa wana niy ndəghəyram tibay, sa zləbavee kwəma Hyala, ka gəzə kwəmaa dzəkən Yesəw *Kəristəw kaa mbəzli.

¹⁰ Ma yən tə pətsa ndəghəyra məndi va fəca dəmasə kiy, mba'a safə tsa Hyala səəkəy dzəkənee. Fee na, məliy gaka səəkə ləy hwəmee nja viy təlimə.

¹¹ Ma kə məli va ngəra na: «A Zhanj, bəvə zliya, lanj gəta tsasli shiy, a gha tsasli shi dzee niy ciņa, njasa dza ghaa nashi. Sa ka gha tsaslamtishiy, nza gha vəlanshi kaa mbəzliy nəw Yesəw mbə məlməhi mbərfənj tə hidi ka Azəy: Kaa mbəzli mbə məlmə Efesə, lə ni mbə Səmirənə, lə shi mbə Pergam, lə shi mbə Tiyatir, lə shi mbə Sardə, lə shi mbə Filadelfi, mba'a shi mbə Lawədishe» kə.

¹² Dzəghwa sa gəzara na kwəma va tsəgha na, tərəd yən zhəghətəvara, ta nay ntsaa gəzara kwəma va. Nighə pən na, kar tə gərkəwahi mbərfənj, shi məntim tə tsahi mbəzə.

¹³ Mba'a shiy dzəghwa tə jipəjipə gərkəwahi va, wa'i zəghwə ndə ngəri, kirip kwəbanj kən ghən ci pa' mbə hidi. Dza biyakə məndi pəhəti kwəbanj tsa va sar tə hati ci lə kanda məntim tə

tsahi mbəzə.

¹⁴ Njə'wə pə gha kaa shiti mbə ghən ci na, ndəba ghwəpə məgapa pə gha tezlezl tsa shi. War birəw birəw birəw mətsehi ciy məni, njasa ka ghani ghwə vaa məni.

¹⁵ Ma shid'shid' ci na, ka mbərə nja tsahi bənba 'war səvəri ni mbə ghwə kwa gəzla. Fa' pən kaa gaka zləngwər tsa məli ci na, ndəba gaka kwa mədzerə yam, pə gha.

¹⁶ Dza na mba'a kəsəvə sasərkwəhi mbərfəŋ ta dəvə kwa bəzəmə ci, mba'a kafa'i səvəri kwa miy tsa ci, kikw kikw kikw miy ti, ka zəmə ya kwa namaba bəla nzə gwa'a. Ma pətsa mbə kwəma ci na, war ka bamə ndə, njasa ka vici vaa bamə ndə ghənzə kwa ghən.

¹⁷ Ma sa nay ya na, bəripe, yən mərə tə pi tiba kwa kwəma ci, nja ntsa məti məti tsa. Dza na bəm fati dəvə kwa bəzəmə ci tə ya. Ma kə kaa ngərə na: «A Zhanj, ka hazləni gha ma. Yən na kwa taŋa mbə shiy gwa'a gwa'a, zhini yən kwa kərnə mbə shiy gwa'a gwa'a diba.

¹⁸ Yən na ntsa tə ghwəməy tsa. Ma yənəy, e niy mətira, dzəghwa mba'ee satira mbə məti. Tə ghwəmə dzee nza ya pa' hwəmba. A bərce vəyaa dzəkən məti lə dzəkən pətsa nza mbəreketi ti gwa'a.

¹⁹ Ma shi nashi gha niy məniva tikəy, ə pə gha tsaslitishi. Shiy məniva ni sənənva, lə niy taa məniva dzaa nza kwa kwəmay, ə pə gha tsaslitishi gwanashi.

1:14 1:14 Dani 7:9; 10:6 **1:15 1:15** 14:2 **1:16 1:16** mbərfəŋ; 4:5; kafa'i: 2:12; 9:15; Ebr 4:12 **1:17 1:17** 1:8; Dani 8:17-18
1:18 1:18 Rm 14:9; 1Kwər 15:3-4, 25-26

²⁰ Ma sasærkwæhi nashi gha ni mbærfəŋ ni ta dævə kwa bəzəmee, ghəshi lə gærkəwahi mbærfəŋ ni ni məntim tə tsahi mbəzəy, vanta kwəma dī ghəshi gəzə: Sasærkwæhi mbærfəŋ ni vay, ka kwal nzə təy Hyala mbærfəŋ ta ndəghwə mbəzliy nəw Yesəw dzar mbə məlməhi mbærfəŋ ni va na niva. Ma gærkəwahi mbærfəŋ ni niy, ghəshi na mbəzliy nəw Yesəw, dzar mbə məlməhi mbærfəŋ ni va ki» kə.

2

Kwəma gəzə Yesəw kaa mbəzliy nəw mbə məlmə Efesə

¹ A kə ntsa va ki na: A Zhanj, tsasli kwəma dzee na ta gəzaŋaa dzəti zliya, kaa *ndə kwal tsa Hyala tsaa ndəghwə mbəzliy nəwra mbə məlmə Efesə. A pə gha ngəciy: Avanta kwəmaa səvəri mbə miy tsa ntsaa kəsəti sasærkwæhi mbærfəŋ ni va ta dævə kwa bəzəmə ci, ntsaa dza mbə jipə gærkəwahi mbærfəŋ ni va ngatim tə tsahi mbəzə shamshama.

² «Ghwəyəy gwa'a gwa'a sənatee sləni ghəra ghwəy. E sənay mbə jihəva nza ghwəy ta ghəra sləni tərəŋw. Gwa'a sənatee ya njasa nza ghwəy mbə sə'wa kwəmaa gaganwəy. E sənay, ghwəyəy, ka dī zləba kwəma mbəzliy məni *kwəma jikir na ghwəyəw. Ma mbəzliy ni va, *ka kwal Yesəw nza ghəy, kə ghəshi ghəvə gəm tsəghay, gwa'a naghamti ghwəy kwəma shi, mba'a ghwəy fəti ghən ta kwəma shi, “ka dzərvə na ghəshi” pə ghwəy.

³ Dalala sə'wa ghwəy kwəma. Mbə sə'wa ngəra'wə nza ghwəy tə mbərkə kwəmee, kala dali ma ghwəy va sə'wa ci.

⁴ Ma nanzə ki ya tsəgha nzəy, a nahwəti kwəma tifa mbə nzəy tsa ghwəy kala dīmee: Ghwəyəy, ka dī kwəmee ghwəy ghwəla njasaa niy dī ghwəy va kwatanaw.

⁵ Ava va tsəgha, nana kiy, zəzətim kwəma wəzəə dzəkən nzəy tsa ghwəy va kwatanə, a ghwəy nighəti dzəghwa tə pətsa zhəyŋwəy ghwəy ləy hwəm, nza ghwəy tsa titihwə tsa ghwəy kaa Hyala, mba'a ghwəy zhəghəti nzəy tsa ghwəy. Njasaa niy mənī ghwəy va kwəma kwatanəy, tsəgha pə ghwəy zhiniy mənī. Ma kala tsəghay, ta səəkə dzee banti gərkəwa ghwəy tə pətsa nżə va.

⁶ War ma kwəma nzee mbə falŋwəy ti na ghwəy ya tsəgha nzəy, war kwəma nzana va, kala dī zləba kwəma bənīpə mbəzli *Nikwəlayitə va ghwəy. Njasa nzee va kala dēe zləba gəla kwəma va kwərakwə.

⁷ Ma ntsa nza sləmə və ta fa kwəmay, fə tə ghəci ghən wəzə ta kwəma dī *Safə tsa Hyala dēwdew tsaa gəzanshi kaa mbəzliy nəwra. Mbəzliy dzaa səvərishi ka miydalahiyy, ta banavəshi kwal dzee nza ghəshi ngəli ya fə kwa tsa Hyala ta zəmə. Fə dza ghəshi vaa ngəli ya nzəy, fə kwa bə piy kaa mbəzli na» kə, pə gha kaa ngəshi, kə kaa ngəra.

Kwəma gəzə Yesəw kaa mbəzliy nəw mbə məlmə Səmirənə

⁸ A kə dība na: Tsasli kwəma dzee na ta gəzanāa dzəti zliya, kaa *ndə kwal tsa Hyala tsaa ndəghwə mbəzliy nəwra mbə məlmə Səmirənə. A pə gha ngəciy: Vanta kwəmaa səvəri mbə miy ntsaa gha shiy gwa'a gwa'a, zhini ghəci dzaa kərə shiy gwa'a gwa'a. Ntsaa niy mətiy, mba'a zhakatiy mbə məti, mbə piy ghəci nana:

⁹ «Ghwəyəy e sənay ngəra'wə tsa nza ghwəy mbə. E sənata ndərma kən ghwəy gwa'a. Ya tsəgha nzə kiy, ghwəy na ka shiy tərəŋw ni va Hyala. Kwəma gəgəzə nihwəti mbəzli va gəmgəm naa dzəkən ghwəyəy, gwa'a favee dība. Mbəzliy gəgəzə kwəma va vay, *ka Zhəwifəə gə ghəy, kə ghəshi, mbalaa ka Zhəwifə na ghəshi kiw. Mbəzliy nəw *ndə jaka tsa Hyala na ghəshi.

¹⁰ Sana sənəzvay, ta sa ngəra'wə dza ghwəy, əntaa ghwəy dzaa hazləni ma. Ta kasaghwa nihwəti mbəzli mbə ghwəy dza ndə jaka tsa Hyalaa dzəghwa fərshina, ta nighə kwəma ghwəy. Ta sa ngəra'wə dza ghwəy dza mbə hi mən. Ma kiy, əntaa ghwəy dzaa zlay nəw kwal tsee lə nəfə kwətiŋ ya ə bəkwəŋwəy məndi ma. Ta ndəŋwəy piy tsaa kərə ma dzee ka zhəmə ghwəy.

¹¹ Ma ntsa nza sləmə və ta fa kwəmay, fə tə ghəci ghən wəzə, ta kwəma dī safə tsa Hyala dəwdew tsa gəzanshi kaa mbəzliy nəwra. Ma mbəzliy dzaa səvərishi ka miydalahi, ka dza

2:8 2:8 1:8, 18 **2:9 2:9** 2Kwər 6:10; Zhk 2:5; ndə jaka tsa Hyala: 3:9; 2Kwər 11:14-15 **2:10 2:10** Mt 10:28; 1Kwər 9:24-25 **2:11 2:11** 20:6, 14; 21:8

ghøshiy mæti kwa baka sæfaw» kə, pə gha kaa ngøshi, kə kaa ngəra.

Kwəma gəzə Yesəw kaa mbəzliy nəw mbə məlmə Pergam

¹² A kə difa na: Tsasli kwəma dzee na ta gəzaŋaa dzəti zliya, kaa *ndə kwal tsa Hyala tsaa ndəghwə mbəzliy nəwra mbə məlmə Pergam. Ma pə gha ngəciy: Vanta kwəmaa səvəri mbə miy ntsa nza kafa'i tsa kikw kikw miy tsa, ka zəmə ya dza kwa namaba bəla ci və.

¹³ «Ghwəyəy, e sənay njasa nza pətsa nza ghwəy va ti sənəzənva gwa'a. Pətsa nzəyəy ndə jaka tsa Hyala ka məni mazə tsa ci ti na sava. Ya tsəgha nzəy, mbə nəwra nza ghwəy lə nəfə tsa ghwəy kwətinj. Ya ghala vəghwə tsaa niy pəəsli mbəzli va Antipasə, ntsaa niy ni va ndə nəwŋa nzee, kə kwa kwəma mbəzli gwanashi mbə məlmə ghwəy, tə pətsa nza ndə jaka tsa Hyalay, niy zlara ghwəyəw.

¹⁴ Ma nanzə ya tsəgha kiy, a nahwəti kwəma tifa mbə nzəy tsa ghwəy, kala dimee: A nihwəti mbəzli mbə ghwəy, ka nəw kwəmaa niy bəni *Balam va kaa mbəzli kwatəŋa. Balam tsa vay, ghəci niy bənanavə na kaa Balakə njasa ka na məni ta mbəə ngadambə mbəzli ka *Izərayel dzəmbə məni *kwəma jikir na. Dza na ki mba'a ngadambəshiy dzəmbə zəmə sliw tsa ta məndi mbəri li, mba'a dzəmbə məni ghwərghwər.

¹⁵ Dibay, a nihwəti mbəzli mbə ghwəy kwərakwə ka nəw shi bənipə mbəzli *Nikwəlayitə va.

16 Ava va tsəgha, mba'a pə ghwəy dī kwəma yay, ə pə ghwəy tsati titihwə kwa kwəma Hyala, a ghwəy zhəghəti nzəy tsa ghwəy. Ma kala tsəghay, ta səəkə dzee dzəmbə ghwəy kwa kwəma jəw ta zamti mbəzli va, lə hwa kwa badəkwəə səvəri mbə miy tsee va.

17 Ma ntsa nza sləmə və ta fa kwəmay, fə tə ghəci ghən wəzə ta kwəma dī *Safə tsa Hyala dəwdəw tsa gəzə kaa mbəzliy nəwra. Ma mbəzliy dzaa səvərishi ka miydalahi mbə kwəma vay, ta bənavəshi shi zəmə mbələy Hyala dzee. Sa kee dza dibay, vəkə vəkə tatanavəshi hakwə tsa pay tsa, sar tsasl yəwən slən tə hakwə tsa va. Slən tsa vay, ndə tiba dzaa sənay kala war ntsa bəncim va ngəciw» kə, pə gha kaa ngəshi, kə kaa ngəra.

Kwəma gəzə Yesəw kaa mbəzliy nəw mbə məlmə Tiyatir

18 A kə dība na: Tsasli kwəma dzee na ta gəzanəa dzəti zliya, kaa *ndə kwal tsa Hyala tsaa ndəghwə mbəzliy nəwra mbə məlmə Tiyatir. A pə gha ngəciy: Vanta kwəmaa səvəri mbə miy tsa Zəghwə Hyala, ntsa tsə mətəhi ci birəw birəw nja ghwə. Ma shidshid ci na, ka mbərə nja tsahi bənba 'war səvəri ni mbə gəzla.

19 «Ghwəyəy, e sənata sləni ghəra ghwəy gwa'a. E sənay njasa dī ghwəy mbəzli, lə njasa nəwra ghwəy lə nəfə tsa ghwəy gwanay. Ya njasa sə'wa ghwəy kwəma. Ya njasa ja-hambəvanjwəy ghwəy va mbə ghəradə sləni yay,

cəke' sənayee. Sləni ghəra ghwəy sənzenway, e sənay tərənwbə ghənzə na kən na kwatəŋa.

²⁰ Ma ya tsəgha nzə kiy, a nahwəti kwəma tība mbə nzəy tsa ghwəy kala dimee. Kwal tsa banavə ghwəy va kaa mali nə məndi va Zhezabel, kə məndi slən tsa nzə, ta nzəy ghənzə mbə ghwəy, ka bananshi kwəma dzərvə dzərvə na kaa mbəzliy ghəradə sləni, ta mbə ghəshiy məni ghwərghwər, ka zəmə dafa mbəriy, ava kwəma dimee. Maliy gəzəpə kwəmaa səəkə va Hyalaa gee kəy, dzərvəə slaslanwəy na.

²¹ Mba'ee zlanay vəghwə, ka na tsa titihwə va kwəma nzə va jikir na, a ghənzə zhəghəti nzəy tsa nzə, pən na, dī zlay məni ghwərghwər tsa nzə vaw.

²² Ma njana mənira na tsəgha nee kiy, avee taa sləvati tə pi, war sləmahə dza naa nza tə gəzliy həni, ka sa ngəra'wə tərənw. Mbəzli ka na vaa məni ghwərghwər tsa nzə va li shi gwanashiy, ta sa ngəra'wə dza ghəshi tərənw kwərakwə. War ghəshi dza naa tsati titihwə va ghwərghwər tsa shi va, mba'a ghəshi zlay, dzee zlashi.

²³ Ta bakwamti ndərazhi nzə dzee dza gwanashi dība. Ta mbə mbəzliy nəwra gwanashiy sənay, yən na ntsaa sənata kwəma təkə ndə ngəri, lə na dī na mbə nəfə tsa ci ta gwa'a, kə ghəshi. Ghwəy gwananwəyəy, ta nganwəy zhəmə ghwəy dzee, kwətin kwətin tsa ghwəy, njasa dza naa nza ge'i ge'i lə kwəma mənti ndə.

²⁴ Ta na na ghwəy, ghwəy nihwəti mbəzliy

nəw Yesəw mbə məlmə Tiyatirəy, zləbavə nəw gəla shi jikirkir ni va bənipə mali va ghwəyəw. Ma shi nə mbəzli va va: “Shi *ndə jaka tsa Hyala mbəmbə ni” kə ghəshiy, zləbavə niva shiy ghwəyəw. Na na ghwəyəy, nahwəti kwəma dzee gəzanwəy mənəi nzə tība gar dalinwəy ghwəyəw.

²⁵ War garə pə ghwəy garənwəy tə kwəmee wəzə wəzə mbə nəfə tsa ghwəy, ka nəw wəzə, pa' fəca vici dzee zhiniy zhəghəvaa zhəkə.

²⁶ Ma mbəzliy dzaa səvərishi ka miydalahi, ka kərkamti lə nəw kwəma dfeə vay, ta məntishi dzee ka mezhizhə kən mbəzli gwa'a gwa'a.

²⁷ Dikə tsa ndara Dirə vay, ghəci na sa dzee ta bənavəshi kwərakwə. Mezhizhə ghyanakə ghyanakə ni dza ghəshiy nza. Ta 'yapamti mbəzli dza ghəshiy dza, njasa ka mənədi vaa 'yapə imbə kwakwa.

²⁸ Kee dza dibay, mba'ee bənavəshi sasərkwə kwa kədi pi.

²⁹ Ma ntsa nza sləmə və ta fa kwəmay, fə tə ghəci ghən wəzə ta kwəma di *Safə tsa Hyala dfeəw tsa gəzanshi kaa mbəzliy nəwra» kə, pə gha kaa ngəshi, kə kaa ngəra.

3

Kwəma gəzə Yesəw kaa mbəzliy nəw mbə məlmə Sardə

¹ A kə dība na: Tsašli kwəma dzee na ta gəzanəa dzəti zliya, kaa *ndə kwal tsa Hyala tsaa ndəghwə mbəliy nəwra mbə məlmə Sardə.

Ma pə gha ngəciy: Vanta kwəmaa səvəri mbə miy ntsa nza *Safə tsa Hyala tsa mbərfəŋ tsa və, mba'a sasərkwəhi mbərfəŋ ni va mbə dəvə ci: «Ghwəyəy, e sənata sləni ghəra ghwəy gwa'a gwa'a. Nja mbəzliy kwəmavə piy pəzli ghwəy kwa kwəma mbəzli, mbalaa mbəzli bəkwə bəkwə ni nza ghwəy ki.

² Ma pə ghwəy məntiy, fərghəŋwəyəm, a ghwəy jihəkəvanwəy ta banta bərçi kaa naa tərəmbəta va bəla vəgha ghwəy. Vantaa ghənzə kərnij mətita. Sa nzanay e nata njasa nza sləni ghəra ghwəy. Mənta na kwaakwa kwa kwəma Hyala yaw.

³ Va tsəgha, wəzəba zəzəvə ghwəy na, njasa niy favə ghwəy kwəma Hyala kwatəŋa, lə njasa niy zləbavə ghwəy. Ma sa ka ghwəy zəzəvəy, nza ghwəy tsati titihwə kwa kwəma Hyala, ka zhəghəti nzəy tsa ghwəy, mba'a ghwəy zlata məni *kwəma jikir na, ka nəw məni war njasa niy gha ghwəy vaa favə. Ma kala fərghə pə ghwəyəy, ta səəkə dzee, ka dza ghwəy sənata vici dzee vaa səəkə tiw. War vətəghə, dza ghwəy nara yən tsahwəra, njasa ka ndə ghəli vaa səəkə dzakə ndə.

⁴ Ya tsəgha nzə kiy, a nihwəti mbəzli tifa mbə ghwəy, mbə məlmə Sardə, kala hway kwəbənər shi ghəshi lə rəfa. Na niva mbəzliy, a ghəshi mənishi gar panshi kwəbənər tezlezl tezlezl ni va, ma nza ghəy dza li shi kwa zəərə kwətij na.

⁵ Ma mbəzliy dzaa səvərishi ka miydalahi,

ta panakønsi kwøbenjer tezlezl tezlezl ni dzam ngøshi. Ka dzee banti tsa shi sløn kwa zliya tsasliti møndi sløn tsa mbøzliy dzaa kwømavø piy tsaa kødī ma ya njaabaw. Ma sa dzee nza kwa kwøma Dirø ghøshi lø ka kwal ci gwa'ay, ta gøzanshi dzee dza lø miy tsee: “Mbøzlee na shi ni” pøn taa ni.

⁶ Ma ntsa nza slømø vø ta fa kwømay, fø tø ghøci ghøn wøzø ta kwøma dī *Safø tsa Hyala dæwdew tsaa gøzanshi kaa mbøzliy nøwra» kø, pø gha kaa ngøshi, kø kaa ngøra.

Kwøma gøzø Yesøw kaa mbøzliy nøw mbø mølmø Filadelfi

⁷ A kø dība na: Tsasli kwøma dzee na ta gøzønaa dzøti zliya, kaa *ndø kwal tsa Hyala tsaa ndøghwø mbøzliy nøwra mbø mølmø Filadelfi. A pø gha ngøciy: Vanta kwømaa søvøri mbø miy tsa ntsa dæwdew tsa katanj tsa. Ntsa nza shi ghwøni ciki mazø *Davitø mbø døvø ci. Mba'a kø ghwønanti piy, tsahwøti ndø tība gar kalayøw. Mba'a kø kalay ba na, ndø tība gar ghwønantiw.

⁸ «Ghwøyøy, e sønata sløni ghøra ghwøy gwa'a gwa'a. E sønay ka daw børci nza ghwøy. Dzøghwa ghwøy ya tsøgha nzøy, war mbø dī føti ghwøy ta møni kwøma gøzønwøyee. Bazhø bazhø gøzøkøvøri ghwøy kwa kwøma mbøzli: “Mbøzli Yesøw nza ghøy” pø ghwøy. Avee ghwønamtøjwøy miy pi. Ndø tība mba'a taa mbay kalayøw.

⁹ Ø gøzønwøy ya, ta møni nihwøti shiy dzee kaa nihwøti mbøzli mbø ghwøy, mbøzliy nøw

*ndə jaka tsa Hyala va. Mbəzliy ni va ka Zhəwifə nza ghəy, kə ghəshi, ka slasla dzərvə gəm, kala kama ghəshiy ka Zhəwifə. Ta kakəvəshi dzee lə bərçi, nza ghəshi səəkə ta tsəfəkwə kwa kwəma ghwəy. Ta sənay dza ghəshi, e dīŋwəy, kə ghəshi.

¹⁰ Avanay, ta səəkə dza ngəra'wə tsa tərəŋw tsaa dzəkən mbəzli tə hidī gwanashi, ta dzəghə kwəma ndə, ya tsamaba ci. Na na ghwəy, ghwəy shiy diti fəti va vəya, mba'a ghwəy sə'wahwə kwəma njasa niy gəzanwəy ya vay, ta ndəghwətəŋwəy dzee va ngəra'wə tsa va.

¹¹ Ndal tereə ta zhəghəvaa zhəkəw. Va tsəgha, ə pə ghwəy kəsəvə kwəma favə ghwəy wəzə. Vantaa tsahwəti ndə dzaa zləghwəhwə zhəmə dzee va ta bəŋwəy, ghwəy miydalahi.

¹² Ma ntsaa dzaa səvəriy ka miydalay, ta mənti dzee ka shəl tsa mbə ciki Hyalee. Ka zhəkəvəriy na ghwəla ya pa' hwəmbaw. Kee dzay mba'ee dəhəti slən tsa Hyalee mba'a slən tsa məlmə nzə dikə na ti. Məlmə nzə vay, ghənzə na “Zherəwzalem 'war'war na”. Hyala dza naa vələkəghwa səəkə mə ghwəmə. Kee dza dibay, mba'ee dəhəti tsee slən tsa 'war'war tsa tə ntsa va.

¹³ Ma ntsa nza sləmə və ta fa kwəmay, fə tə ghəci ghən wəzə ta kwəma dī safə tsa Hyala dəwdew tsa gəzanshi kaa mbəzliy nəwra» kə, pə gha kaa ngəshi, kə kaa ngəra.

Kwəma gəzə Yesəw kaa mbəzliy nəw mbə

3:10 3:10 1:9; Lk 21:19; 1Kwər 10:13; 2Pi 2:9 **3:11 3:11** 2:10, 25; 22:7, 12, 20; Zak 2:14 **3:12 3:12** 2:17; 14:1; 21:2; 22:4; Ezhek 48:35

məlmə Lawədishe

¹⁴ A kə dīfā na: Tsasli kwəma dzee na ta gəzanāa dzəti zliya, kaa *ndə kwal tsa Hyala tsaa ndəghwə mbəzliy nəwra mbə məlmə Lawədishe. A pə gha kaa ngəciy: Vanta kwəmaa səvəri mbə miy ntsa nə məndi *Amin, kə məndi slən tsa ci. Ntsaa ndəgha fəti karkar naa dzəkən kwəma mənti Hyala, kala dzərvə kwa miy ci ya jəw. Ntsa ngati Hyala shiy gwa'a gwa'a lə dəvə ci.

¹⁵ «Ghwəyəy, e sənata sləni ghəra ghwəy gwa'a gwa'a. Ghwəyəy, jahambəvanwəy ghwəy dzəmbə slənee gar nə ya kwəram kwəram nza ghwəy pənəw. Zlata məni nzə ghwəy gar nə ya rəniki nza ghwəy pənəw. Ava tsəgha mənīnwəy ghwəy. Jəw dəe ghwəy tivə nahwəti kwətin mbə, ka məni nee kiw.

¹⁶ Ma njana mənīnwəy ghwəy bətəbətə, kala jihəva maa dzəmbə sləni, kala zlata məni nzəy, ta təfəkəvərinwəy dzee səvəri mbə miy tsee.

¹⁷ Ma pə ghwəy kaa na bərkə ghwəy mbə nefer ghwəyəy: “Ghəy na na ghəy na, gwa'a nza ghəy, a ghəy mənīnəy. Ka shiy tərəjw ni nza ghəy, nihwəti shi tərhashi ghəy tibaw” pə ghwəy. Mbalaa sənay ghwəy kiw. Ghwəy na shi barciəkəwə ni, gar zhanci hwər tsa ndə tə ghwəy. Ghwəy na ka ndərma. Dirin dirinwəy nza ghwəy, zhini ghwələfesli ghwəy dīfā.

¹⁸ Ava va tsəgha dəe gəzanwəy kwəma sana nee ki, ghwəy kə gar zləbati. Səkəm pavəm tsahi mbəzə rinrin ni yəwamti məndi mbə ghwə

vøya. Ma ghalaba kiy, ta məninqwøy dza ghwøy ka mbözli ka shiy tsərtsər ni. Ndim pavəm kwəbenər tezlezl tezlezl niy dzəkən ghən tsa ghwøy vøya ɓa, ta mbə ghwøy ɓanti ha'wə tsa kən ghwøy, va sa nza ghwøy dirinj dirinjwøy. Ka ghwøy dza dibay, pa' ghwøy pavə ghwə'i mətə vøya, ta mbə ghwøy nay pi.

¹⁹ Ma yən na neyey, nabə kee nabə ni ya mbözli ɗee kwəma shi, zhini ka i shi. Ma pə ghwøy mənti kiy, ə pə ghwøy tsatəra titihwə, mba'a ghwøy zhəghəti nzəy tsa ghwøy, a ghwøy jihəva ta nəw kwəmee wəzə wəzə.

²⁰ Favəm, avandə məgarə miy dəgha, mbə harnwøy. Ma ntsaa favə gakee miy dəgha ci, dza na ɓənjə'i ghwənamtəra dəgha ta mbee dzakəy, ta dzakə ghi tsa ci va dzee, ta dzaa nzəyñəy li, ka zəmə shi zəmə ghəy li gwananjəy jakəjakə.

²¹ Ma mbözliy dzaa səvərishi ka miydalehiy, ta ɓanavəshi kwal dzee ta nzəy vəghee kwa gəzli mazə. Njasa nzee va mənəzəy tə pətsa kwətinj tsa ghəy lə Dirə sana kwa gəzli mazə ci, sa nzee miydala.

²² Ma ntsa nza sləmə və ta fa kwəmay, fə tə ghəci ghən wəzə ta kwəma ɗi *Safə tsa Hyala ɗewɗew tsa gəzanshi kaa mbözliy nəwra» kə, pə gha kaa ngəshi, kə kaa ngəra.

4

Njasa fə məndi dikəə dzəti Hyala mə ghwəmə

3:19 3:19 Fir 3:11-12; Ebr 12:5-6 **3:20 3:20** Mt 8:11; Zhnj 14:23
3:21 3:21 1:6; Mt 22:44; Ebr 8:1

¹ Ma løy hwøm kwøma gøzara na va, sa nø ya njə'wə, pənəy, kar tə miy dəgha ghwəni ghwəni mə ghwəmə. Ma fee ɓa na, məli ntsaa niy gøzara kwøma va, niy nza gaka məli ci, war we' gaka viy təlimə mbə gøzara kwøma dība, a kə na: «A Zhanj səəmə tikə, e citəŋa kwømaa dzaa zhiniy məniva løy hwøm shi va» kə.

² War ghwəla na nza'jəw *Safə tsa Hyala səəkəy dzəkənee tsəgha. Nighee na, gəzli nzəy mazə kwa mə ghwəmə tība, mba'a tsahwəti ndə kwa mənəy.

³ Ma pətsa mbə kwøma ci na, war ka mbərə kyasə, nja shi ghaslə. Shi har məndiy «Zhasəpə, lə Sardəwan». Ma gəzli nza na va kwa na, dəzlətsəbə ghənzə va ɓəriŋ. ɓəriŋ tsa va na, tərəŋw ghəci təbə kwərakwə, ka mbərə njasa ka shi ghaslə vaa nza.

⁴ Dzəghwa dəzlətsəbə nihwəti gəzli gəzli mezhizhə bakə mətsəkə faɗəti tsəbay nava gəzli mazə dība. Dərasə dərasə dərasə pəhepəhir zhər bakə mətsəkə faɗəti mənəy kwa shi. Lə kwəbeŋer tezlezl tezlezl ni kən ghən shi. War pəərə pəərə ghaa nay ghən tsa shi gwanashi lə shi pəərə ghən mazə məntim tə tsahi mbəzə.

⁵ Ma ge'i dzəghwa tə pətsa nza gəzli mazə va ti, tə jipəjipə tsa va na, war ə piy wampidī ka ndəmndəmə, ka dərazli. Mbərɓəŋ gərkəwahi tība kwa kwøma nzə, lə ghwə kwa shi, ngam ngam ngam. Gərkəwahi mbərɓəŋ ni vay, ghəshi

4:2 4:2-3 5:7; Cem 11:4; 103:19 **4:3 4:3** Ezhek 1:26-28 **4:4 4:4** pəhepəhir zhər: 5:5, 8, 10; 7:11, 13; 11:16; 14:3; 19:4; Ezay 24:23; tezlezl tezlezl: 6:11 **4:5 4:5** 8:5; 11:19; 16:18; 17:9; Səvəri 9:24; 19:16; Ezhek 1:13-14

na safə tsa Hyala va mbərfəŋ tsa mbə nzəy kwa kwəma nzə.

⁶ Mba'a shiy tifa kwa kwəma gəzliy nzəy va, riŋriŋ, nja nighə məti, bəŋw ghəshi ndəba kwəfa dikə na, pə gha.

Zhini ba na, mba'a nihwəti shiy piy tifa fafə, tə jipə shi gəzli nza mazə va kwa, dzar vəgha bəla nzə fadanata ghəshi. Ma shi va na, war mətsəhi ghaa nighəma vəgha shi gwa'a gwa'a, dzəghwa kwa hwəm tsa shi lə kwa kwəma shi.

⁷ Ma pa shi va ndəə nighə shiy, tsa kwa taŋa va na, nja pa zhəl. Kwa baka na, nja pa məcar. Kwa mahkana na, nja pa ndə ngəri ghəci mbə kwəma ci. Ma kwa fafa na, nja pa zəlikə ghənzə mbə zli tə ghwəmə.

⁸ Ya tsamafa ci mbə shi va gwanashi na, war lə bəkəbəkə kwanj kwanj kwanj və. Paf paf paf ghaa nashi ma bəkəbəkəhi va, va mətsəhi, mbəba mbəba lə pərikə pərikəshi gwa'a. Ma ghəshi, ya hwəmfa ki na, war mbə ha cəm havəghwə lə həvir gwa'a, kala dəkəva tifa, a kə ghəshiy ni na:

«Gha na Ndə sləkəpə, gha sa dəwdəwdəw tsa, gha na Hyalaa gwəramti tə bərçi.

Gha na Hyala ghala hidfi ghwəla ta ghava, gha sa tə ghwəmə sana, zhini gha saa taa səəkə fa» kə ghəshi.

⁹ Ava war tsəgha nzəyshi shi fafə ni va, mbə ha cəm ta fal Hyala mənəy va kwa gəzli mazə nzə, sa tə ghwəmə va ya pa' hwəmfa. Ma cəm

4:6 4:6 15:2; Ezhek 1:22; shiy piy fafə: 5:6, 8, 11; 6:1; 7:11; 14:3; 15:7; 19:4; Ezhek 1:5-12; 10:14 **4:8 4:8** 1:17; 11:17; Ezay 6:2-3; Ezhek 1:18; 10:12

tša ha ghəshi vay, ta fə bama, ka fə dikəə dzəti, mba'a ta mananta 'wəsa, ha ghəshi.

¹⁰ Ghala pətsa ka shi fadə ni vaa nza mbə ha cəm tša va tsəgha kiy, ma pəhepəhir zhər bakə mətsəkə fadəti ni va na, tsəfəkwə tsəfəkwə tsəfəkwə ghaa nashi ma, kwa kwəma ntsaa nzəyəy va kwa gəzli mazə ci, ka fal, ghəci saa piy ya pa' hwəmba. Mba'a ghəshi palamti məgapipi pəərə ghən shiy pələyshi kwa kwəma ci. A kə ghəshi na:

¹¹ «A Ntsaa sləkəŋəy, a Hyala ghəy, gha na saa mənīŋaa ndə bərçi kən shiy gwanashi.

Mək nza gha ta fə shəndəkə mbəzliy dzəti gha, ka ha'wə tə gha.

Sa nzanay, gha ngati na shiy ya nimaβa.

Lə dī gha ngatishi gha.

Gha zləbavə na nza ghəshi tīβa» kə ghəshi.

5

Kwəmaa dzəkən zliya nahayəm, mba'a zəghwə təmbəkə tša Hyala

¹ Zhini, sa nə ya njə'wə pən na, mba'ee nata zliya pəərə pəərə ta dəvə kwa bəzəmə ntsa kwa gəzli mazə va. Ma zliya va na, tsasli tsasli ghənzə mbəβa mbəβa lə pərikə pərikə gwa'a. Mba'a məndi nahay lə dimə. Dzəghwa mba'am tetekwati dimə mbərfəŋ tiy, nahay.

² Nighee na, tsahwəti *ndə kwal tša Hyala tša dikə tša kafəy, ka zlapə ghəci zlanzlan, a kə na:

4:11 4:11 Ghava 1:1, 31; ShiZhnj 5:9, 12; 11:15, 17; 12:10; 15:3-4; 19:6 **5:1 5:1** 10:2; Ezay 29:11; Ezhek 2:9-10; Dani 12:4, 9

«Wa ntsaa taa mēniy gar balamti dimə tə zliya naa ghwənamti kia?» kə.

³ Ma ki na, ndə tifa ya kwətiŋ, ya məba mə ghwəmə, ya tikə tə hidfi, ya mbə mbəzliy bəkwəshi, gar balamti dimə va, ka ghwənamti zliya vaa nighəti pətsa mbəba kiw.

⁴ Ma sa nay mee ndə kala tifa ya kwətiŋ, ta ghwənamti zliya va na, tapə yən dzəmbəra mbə wahə.

⁵ Dza ma kə tsahwəti ndə kwətiŋ ngəra mbə pəhepəhir zhər bakə mətsəkə fadəti ni va na: «A Zhanj, tawa wahə gha tay? Nighətima, a ndə tifa. Slən tsa ciy: “Zhəl tsa mbə takə tsa ka Zhəwda, Jijiy mazə *Davitə”. War ghəci na saa mēniy miydala, gar balamti dimə mbərfəŋ na va tə zliya, ka ghwənamti, ta nighə pətsa mbəba» kə.

⁶ Ma zhinee nighə ki na, zəghwə təmbəkə tifa məgarə kwa jipə gəzli mazə. Tə jipəjipə pəhepəhir zhər va, lə shi fadə ni va piy. War ma ndəə nighə zəghwə təmbəkə tsa va na, war njasa niy səəkəm pəəsləhwə. Mbərfəŋ təlimim, mbərfəŋ mətsəhi və. Ma shi mbərfəŋ ni vay, ghəshi na safə tsa Hyala mbərfəŋ tsa ghwənay naa dzəti hidfi, ya pa' kwəmaba.

⁷ Dza zəghwə təmbəkə tsa va mba'a madfiy, mba'a dzaa bəvə zliya va ta dəvə kwa bəzəmə ntsaa nzəyəy va kwa gəzli mazə ki.

5:5 5:5 4:4; Ghava 49:9; Mt 1:1; Rm 1:3-4; Ebr 7:14 5:6 5:64:6-7; WahəZher: 5:9, 12; 6; 7:17; 12:11; 13:8; Ezay 53:7; Zher 11:19; Zhŋ 1:29; 1Pi 1:19; safə tsa Hyala mbərfəŋ: 4:5; Zak 3:9 5:7 5:7 4:2, 9; 5:1, 13; 6:16; 7:10, 15; 19:4; 20:11; 21:5; 1Mezh 22:19; Ezay 6:1; Ezhek 1:26-28; 10:1

⁸ Ma sa bəvə zəghwə təmbəkə tsa va zliya va na, dzəghwa shi fadə ni va piy, ghəshi lə pəhepəhir zhər bakə mətsekə fadəti ni va mba'a ghəshi tsətsefəkwəshi kwa kwəma ci. Lə gəzəpəlihi ta dəvə shi. Mba'a həlepipi məntim tə tsahi mbəzə gyadə gyadə hililijəə zən nja 'wərdi ti shi. Hililijəə zən va nja 'wərdi nay, ghənzə na cə'wə cə'wə mbəzli Hyala.

⁹ Dza ghəshi ka ha cəm tsa 'war'war tsa, a kə ghəshi na:

«Gha na saa məniŋa gar bə zliya na ta balamti dimə ti va,
ka ghwənamti.

Sa nzanay, a mēndi pəəslitəŋa,
mba'a gha mbaranakə mbəzli kaa Hyala
lə miymiy gha va shikəshi.

Ya mbə takə ka wa na ghəshi,
ya kwəma ka waa gəzə ghəshi,
ya mbə hwəlfə ka wa na ghəshi,
ya səəkə tə hidfi ka wa səəkə ghəshiy,
cəke' mbaranakəshi gha.

¹⁰ Dza gha mba'a gha zhəghətishi
ka ni gha mbəzli sləwa gha.

Dzəghwa mbər gha mbəərətishi
ka hwəlfə mbəzli ka mazə,
*ka ta Hyalaa ghəra sləni kaa Hyala ghwəmmə,
mba'a ta məni mazə taa nzaa dzəkən mbəzli tə
hidfi» kə ghəshi.

¹¹ Zhinee nighə bə na, ka kwal Hyala mbə gaka tifa. Daŋ tsa shi na, mba'a mənti gar

5:8 5:8 8:3-4; Cem 141:2; gəzəpəli: 15:2 **5:9 5:9** 4:11; 5:6; 7:9; 14:3; Cem 96:1 **5:10 5:10** 1:6 **5:11 5:11** ndə kwal tsa Hyala: Zhəwbə 1:6; Dani 7:10; Ebr 12:22

bələkwə bələkwə bələkwə dən kala gar mbay
ndəə mbəramtishi, dəzlətsəbə ghəshi tsəbay
gəzli mazə tsa va, ghəshi lə shi fadə ni va piy,
mba'a pəhepəhir zhər bakə mətəkə fadəti ni
va.

¹² Ka ha cəm ghəshi zlanjlanj, a kə ghəshi na:
«A zəghwə təmbəkə tsa niy pəsliti məndi tsa,
gha na saa məninaa ndə bərçi, kən shiy
gwanashi.

A gha mənina gar nzaa ndə sənata kwəma,
gar nzaa ndə shiy, lə gar nzaa ndə bərçi.

Gar ha'wə ndə ya tsamaβa ci tə gha,
ka fə dikəə dzəti gha, ka falna» kə ghəshi.

¹³ Ma zhinee fa βa na, shi ngati Hyala mə
ghwəmə, lə ni kwakə tə hidfi, lə ni kwaba kwa
hidfi, lə ni mbə yam, gwanashi mbə ha cəm, a kə
ghəshi na:

«Fal ntsa mənəy va kwa gəzli mazə ci,
ghəshi lə ntsa nja zəghwə təmbəkə tsa va
ghwəmmə.

Ha'wə ghwəmmə ti shi.

Ghəshi na mbəzli nza bərçi və shi.

Fə shəndəkə ghwəmmə dzəti shi,
ya pa' hwəmba» kə ghəshi.

¹⁴ Dzəghwa shi fadə ni va piy: «Amin» kə
ghəshi zləbati. Ma pəhepəhir bakə mətəkə
fadəti ni va ghalaba na, mətəfəkwə gwanashi
kwa kwəma ntsa mənəy va kwa gəzli mazə ci,
ghəshi lə zəghwə təmbəkə tsa va, ka falshi.

6

Kwəma zəghwə təmbəkə tsaə bali dimə tə zliya pəərəti məndi va

¹ Zhini, ma sa nə ya njə'wə pən na, zəghwə təmbəkə tsa va madfiy ta ghwəni zliyaa bəvə na va. Dzəghwa na, bal balamti kwa taŋa nahə mbə dimə mbərfəŋ na va niy nahati məndi. Mba'ee favə tsahwəti sə kwətɪŋ mbə shi fadə ni va piy ndəməndəməy, ndəba dərəzli van ə pə gha: «Ca səəkə» kə.

² Ma nighee na, gədəw tsa tezlezl tsa səvəriy tifa, lə ndə mə dallə, mba'a rigi mbə dəvə ci. Dza mba'a məndi panambə daghwəba miydala mbə ghən ci. Dza na ka tərə kwəshəl ghəci, ta zha ta məni miydala difa.

³ Zhini zəghwə təmbəkə tsa va mba'a balamti kwa baka dimə nahati məndi va. Fee kwa baka sə ta shi fadə ni va piy ba na: «Ca səəkə» kə.

⁴ Mba'a tsahwəti gədəw ghəməy səvəriy, lə ndə mə dallə. Mba'a məndi banavə kafa'i tsa dikə tsa. Dza mba'a məndi banavə bərci ta həərə mbəzli tə hidi gwanashi, ta mbəz ghəshi kwa jipə shi. Ka bəkwə ghən tsa shi, kala zərkə tifa.

⁵ Zhini zəghwə təmbəkə tsa va mba'a balamti kwa mahkana dimə nahati məndi va. Fee kwa mahkana sə ta shi fadə ni va piy ba na: «Ca səəkə» kə. Mba'a gədəw tsa ngərjəkəjəkə tsa səvəriy, lə ndə mə. Nighee na, ntsa mə va lə tasaw bərkə shiy ta dəvə ci.

⁶ Ma fee na, məliy gaka, war nja məli ndə ngəri səəkə mbə shi fadə ni va piy. Ma kə na: «A pə

gha dzaa mēniy, ma gēna ka ndōō kwēmavē tē slēni vēghwē tsa ci kwētīñōy, gar pavē ha tasaw kwētīñōy. Ma cikizl kē na, gar ta er kwētīñ sēda. Ma na kar in ghēshi lē tay nashiy, ēntaa niva taa nza caslakē ma» kē.

⁷ Zhini zēghwē tēmbēkē tsa va mba'a balamti kwa fadā dimē nahati mēndi va. Fee kwa fadā sē ta shi fadē ni va piy bā na: «Ca sēōkē» kē.

⁸ Nighee na, gēdōw tsa kwērtōhē tsa sēvērīy dallē ndē mē. Mēti, kē mēndi kaa slēn tsa ntsa va, mba'a pētsa ka mbēreketiy nza ti kwasēbē. Mba'a mēndi bānavēshi bērciy dzākēn nahwēti bēla hidī kwētīñ, sa tēhōvērīshim fadē mbē. Nza ghēshi bakwamti mbēzli tē nava bēla hidī gwa'a lē kafa'i, mba'a lē ma, lē zēlghwē ghēnghēn ghēnghēn, mba'a lē shēkwadēshi.

⁹ Zhini zēghwē tēmbēkē tsa va mba'a balamti kwa cafa dimē nahati mēndi va. Njē'wē pēn na, piy tsa mbēzliy niy bakwamti mēndi tē mbērkē kwēma Hyala lē tē mbērkē sa niy gēzē ghēshi kwēma va kaa nihwēti mbēzli kala hazlēni ma. Piy tsa shi va na, ta pētsa ka mēndiy fē shiy ti ta ta shi kaa Hyala ghēci.

¹⁰ Ka zlapē kwēma ghēshi zlanzlan, a kē ghēshi na: «A ntsa ghēy dikē tsa, gha na ntsa dēwdēw tsa, gha na ndē sla ngwēvē tsa katanj tsa. Va tsēgha dēw ghēy, nighē, ndatsēma nza ghēy tikē kia? Hwēm bērkē gha bāsē ngwēvē dzākēn mbēzli tē hidī, a ghēshi kēsli kērhiy

6:8 6:8 Zher 14:12; Ezhek 14:21; 'Wēzh 13:14 **6:9 6:9** 1:2, 9; 12:11, 17; 19:10; 20:4; 1Zhnj 1:1-2 **6:10 6:10** 18:24; Cem 13:2-3; Nēw 32:43; Lk 18:7

dzøghwa ghøey, sa bakwamtønyøey ghøshi kia?» kø ghøshi.

¹¹ Dzøghwa møndi kaa ya tsamaba ndø mbø shi ki, mba'am ðanavø kwøbanj tsa tezezl tsa. Ma kø møndi zløðanshi na: «Kadiwøem di, ndøghøtim jøw. Ðanj na nihwøti ng-warmøhiñwøey dza møndiy zhiniy bøkwe tø mbørkø sa ghøra ghøshi sløni ta Hyala njasa nza ghwøey va kwørakwø» kø møndi.

¹² Zhini zøghwø tømbeke tsa va mba'a bal-anti kwa kwanja dimø nahati møndi va diða. Dzøghwa mba'a hidfi møykøðishi gwanashi, lø børci tøryñw tøryñw. Njø'wø pø gha kaa vici na, ndøða løkwøsa ngøri na pø gha ngøri tsa nzø, sa løvøta na. Tir na, ndøða miymiy pø gha ghøem tsa ci.

¹³ Ma sasørkwøhi tø ghwøemø na, war ka kwøtøkwøtiy sækwaaz dazøti hidfi, njasa ka ya daskwaa tøhøta ma vaa shikø sækwa mø daskwa, saføø viy lø børci.

¹⁴ Gwøravø ghwøemø tsøgha, bøtø zata, njasa ka ndø vaa paramti køshidfi. Dzøghwa møndi kaa dølegwigwi ghøshi lø hidfi dzar tø jipø yam gwa'a, mba'a møndi ðantishi tø pøtsaa niy nza ghøshi.

¹⁵ Dzøghwa mbøzli gwanashi, mba'a ghøshi mbømbøshi. Mbøzli nja mezhizhø tø hidfi, lø mbøzli dikø dikø ni sløkøpø, lø ka sawji dikø dikø ni, lø mbøzli ka ghi tøryñw tøryñw ni, lø ni nza

6:11 6:11kwøbanj tsa tezezl tsa: 3:5, 18; 4:4; 7:9, 13; 19:8, 14; Ezay 61:10 **6:12 6:12-13** 8:5, 12; 11:13, 19; 16:18; Zhøw 2:10; Mt 24:29 **6:14 6:14** 16:20; 20:11; Ezay 34:4; Ebr 1:11-12 **6:15 6:15** Ezay 2:10, 19, 21; 24:21

bərçi və shi mbəzli tərəŋw, lə mevivi mbəzli, lə ni yaya ni gwa'a, mbəmbəshi dzar mbə ləgwəhi dəlagwa, lə dzar ta hərezli.

¹⁶ A kə ghəshi na: «A dələgwigwi ghwəy lə hərezli ni, ngazlavam dzəkən ghəy, a ghwəy mbələynəy di. Nəghətaa mətse ntsa mənəy va kwa gəzli mazə nanəy, lə vantaa zəghwə təmbəkə tsaə bəti nəfə va dzaa nanəy.

¹⁷ Sa nzanay, a vəghwə tsa gar ci sati nəfə tsa shi ti mənəy, ta mənəni ngwəvəə dzəkən mbəzli. Va tsəgha na kiy, ndə tifa lə bərçi ghwəla mba'a dzaa zhiniy mbay garə kwa kwəma shiw» kə ghəshi.

7

*Mbəzli 144'000 (bələkwə bələkwə mənə bələkwə, mba'a fadə mətsekə fadəti ghən kən) fati Hyala lamba nzə ti shi, mbə mbəzli ka *Izərayel*

¹ Ma ləy hwəm nava kwəma ki, nighee na, ka kwal Hyala fadə, garə garə dza kwa bəla slərəpəpi hidī fadanashi. Ma ghala pətsa garəshi ghəshi va na, mba'a ghəshi daməti safə tsa fadə tsa va, vantaa ghəci viy, ya dzəti hidī, ya dzəy tə kwəfa, ya va kwəfəghə fəhi.

² Ma nighee bə na, tsahwəti *ndə kwal tsa Hyala səəkəy kwa ghwəmə, dəmakə lamba Hyala kwa bəpə piy ta dəvə ci. Dza na ka zlapanshi kwəma kaa nihwəti ni fadə ni va ka

kwal Hyala, shi ßanavøshi Hyala va børci, ta lafamti shi tø hidfi, lø ni mbø yam gwa'a.

³ Ma kø kaa ngøshi na: «A mbøzli ni, kadiwøm di, ka lidi shi tø hidfi, ya ni mbø yam, ya føhi ghwøy di ma. Ndøghøtim, a ghwømmø faghwa lamba Hyala kwa døghanj kwøma mbøzliy gheranta sløni kaa Hyala ghwømmø» kø.

⁴ Dzøghwa mba'a møndi gøzara njasa nza ðan tsa mbøzli dza møndi va ta fø lamba Hyalaa dzøghwa døghanj kwøma shi gwanashi. Ma na ðan tsa shiy: Mbøzli bøløkwø bøløkwø møn bøløkwø, mba'a faðø møtsøkø faðøti ghøn køn, (144'000). Mbøzli mbø takøhi møn lø bakø ni va mbø hwølfø ka Izørayel na ghøshi gwanashi.

⁵⁻⁸ Mba'a møndi dzaa fati lamba Hyala tø mbøzli tøvøm mbø takøhi møn lø bakø ni va. Ya mbø tsama takø na, mbøzli diwøy møn, møn lø bakø shi fanatishi møndi lamba. Vanay sløn tsa takøhi va: Takø tsa Zhøwda, mba'a sa Røwben, mba'a sa Gadø, mba'a sa Aser, mba'a sa Neføtali, mba'a sa Manase, mba'a sa Shimeyanjw, mba'a sa Levi, mba'a sa Isakar, mba'a sa Zabølanjw, mba'a sa *Zhezhefø, mba'a sa *Bønzhamenj. Tsøghaa takøhi fati møndi va lamba ti shi. Ya mbø tsamaða takøy, mbøzli diwøy møn, møn lø bakø na shi fanatishi møndi lamba va.

Vørem tsa basøy søkø mbø hwølfø mbøzli tø hidfi gwanashi

⁹ Ma løy hwəm, sa nə ya njə'wə pən dība ki na, kar mətsee tə vərəm ndə ngəri tsa səkə ya kwəma ba na tə hidī, ya kwəma ka waa gəzə na, ya hwəhwə ka waba na, ya hwəlfə ka waba na. Kala gar mbay ndəə bəlati dāŋ tsa shi. Gar gar gar ghəshi gagarəshi kwa kwəma gəzli mazə va, lə kwa kwəma ntsa nja zəghwə təmbəkə tsa va. War lə kwəbənjer tezlezl tezlezl ni ghaa nashi ma kən ghən shi. Mba'a kəslifi slərpə ta dividivi shi.

¹⁰ Dza ghəshi ka gəzə kwəma zlanzlan, ma kə ghəshi na: «Ghwəmməy, war Hyala ghwəmmə va mənəy kwa gəzli mazə nze, ghəshi lə ntsa nja zəghwə təmbəkə tsa va na ni ghwəmmə mbəzliy mbəlītəmmə na na ghwəmmə» kə ghəshi.

¹¹ Ma ka kwal Hyala gwanashi na, war gar gar gar ghəshi garəshi, dəzlətsəbə ghəshi tsəbay gəzli mazə, lə shi pəhepəhir zhər bakə mətəkə fadəti ni va, mba'a sa shi fadə ni va piy gwa'a. Dzəghwa, tsəfəkwə tsəfəkwə ghəshi tsətsəfəkwəshi, nənəw, nənəw, nənəw kwəma shi mbə hidī, kwa kwəma Hyala, Ka fal ghəshi,

¹² ma kə ghəshi na:
 «*Amin, tsəgha na katan, Hyala ghwəmməy,
 ghənzə na Hyala kwa fal məndi pa' kwa ndim-
 ndim,
 ghənzə na Hyala shəndəkə na,
 kwa sənata kwəma, lə bərçi və tərənəw.
 Mananta 'wəsa ghwəmmə, ka ha'wə ti.

War ghənzə na Hyalaa məni mazə pa' kwa ndimndim.
Amin» kə ghəshi.

¹³ Ma kə tsahwəti ndə kwətiŋ mbə pəhepəhir zhər bakə mətsəkə fəfəti ni va ngəra na: «A zəghwee, mbəzli njaa ni na ni nza kwəbeŋer pay pay ni ni kən shi mbə mbəzli ni baya? Sənay gha nda kwəma səəkə ghəshi na?» kə.

¹⁴ Ma pən ngəci na: «A Ndə sləkəra, a kwəma sənatee mbə kwəma va, kala war gha na saa dzaa sənay kia» pən. Ma kə ngəra na: «Ma mbəzli nashi gha niy, ghəshi na mbəzliy garəshi lə bərçi kwa kwal Hyala mbə ngəra'wə tsa tərəŋw tsa səəkə kən shi ta kwəma Hyala. Kwəbeŋer kən shi va tezlezl tezlezl ni nashi ghay, ə yabantishi ghəshi mbə miymiy zəghwə təmbəkə tsa Hyala va shikəshi.

¹⁵ Va tsəgha nza ghəshi gar gar gar kwa kwəma gəzli Mazə Hyala, ya hwəmba nzə. War ka ghəra sləni ngəta mbə ciki tsa nzə, havəghwə lə həvir gwa'a. War mbə ndəghwə shi ntsa mənəy va kwa gəzli mazə ki.

¹⁶ Ma ghəshi nashi kiy, ya ma, ya ndir na, ka zhini naa ghəranshi ghwəlaw. Ya viciy, ka dza naa mbərə ta ndindishi ghwəlaw. Nihwəti shiy tifa dzaa ndindishi, ka sanshi ngəra'wə ghwəlaw.

¹⁷ Sa nzana, ma ntsa nja zəghwə təmbəkə tsa va kwa jipəjipə gəzli mazəy, ghəci dza naa

7:13 7:13 6:11; 7:9 **7:14 7:14** 1:5; 22:14; Cem 51:9; Dani 12:1; Mt 24:21 **7:15 7:15** 21:3 **7:16 7:16** Ezay 49:9-10 **7:17 7:17** 5:6; 21:6; Zhj 10:10, 11; Ezhek 34:11-16, 23-24; sadī wahə kwa mətsə: 21:4; Cem 126:5-6; Ezay 25:8

ndøghwæshi. Ta pømøghæshi dza naa dzømøy yamæø bøpø piy. Ka Hyala dza na, mba'a sadamti wahø kwa mætsø shi» kə.

8

Zøghwø tømøkø mbø bali kwa mbørfana nahø dimø

¹ Zhini zøghwø tømøkø tsa va mba'a bal-anti kwa mbørfana dimø nahati mændi va ti. War sa nø na bal kə na, dzøghwa pøtsa tø ghwømø tsøgha, ðekøðekøðekø nzøyøy. Gar minti mahkan mætsøkø, kala favø gaka nihwøti shiy ndø ya jøw nzø.

² Ma nighee na, ka kwal Hyala garøshi mbørføn kwa kwøma nzø, mba'a mændi ta tahanavøshi tølimum kwøtinj kwøtinj ngøshi.

³ Dzøghwa tsahwøti *ndø kwal tsa Hyala mba'a sækø garøy vøgha pøtsa ngati mændi tø tsahi mbøzø, ta ndanta shiy ti kaa Hyala. Mba'a hølápø mæntim tø tsahi mbøzø ta ndanta hililinjø zøn nja 'wørdi kwa kaa Hyala vø ta dövø ci. Dzøghwam ðan mændi tanaghwa hililinjø dza na va ta ndanta kaa Hyala, a ghøci ndanta tø pøtsa ka mændiy ndanta shiy kaa Hyala, kwa kwøma gøzli mazø nzø va, dzavøðø lø cø'wø cø'wø mbøzli Hyala gwanashi.

⁴ Sa madì inøghwø tsa hililinjø va jakø lø cø'wø cø'wø mbøzli Hyala va gwa'a ta dövø ndø kwal tsa Hyala tsa møgarø va kwa kwøma Hyala ki na, ka dzømø.

⁵ Dza ndə kwal tsa Hyala tsa va, mba'a bəvə həlapəə niy nza hililiŋə va kwa, gyaɖə ghəci hənzəvə ghwə kwa, kwa pətsa ndanta na va shiy ti kaa Hyala. Sa hənzəvə na na, dza na fəyik, ndəghakəghwaa dzəti hidi. War sa ndəghakəghwa na na, ghavə shiy tsəgha ka dərəzli, ka ndəmndəmə, ka wampidi. Mba'a hidi gərgərəshi.

Njasa viy ka kwal Hyala təlimim

⁶ Ghalaba kiy, mba'a ka kwal Hyala mbərfəŋ ni va, niy bənavəshi məndi təlimim mbərfəŋ ngəshi ta viyshi gwəmantəvashi gwa'a ta viy shi ki.

⁷ Dzəghwa kwa taŋa *ndə kwal tsa Hyala tsa viy təlimə, mba'a viyata na ci təlimə. Ma sa viyata na na, dza kar kwacakasla lə ghwə, mba'a miymiy, dzavəɖə ghəshi shəkəkəghwəvashi səəkə mə ghwəməə dzəti hidi. Ma sa təhəvərim hidi mahkan mbəy, dzəghwa nahwəti bəla kwətiŋ, bərkidə ghənzə ndita. Sa təhəvəri məndi fəhi mahkan mbə difa na, mba'a nahwəti bəla shi kwətiŋ ndita. Gwa'a gwa'a gwəzən tsa nebekə tsa ndantəvay.

⁸ Dza kwa baka ndə kwal tsa Hyala tsa viy təlimə, mba'a viyata na ci təlimə kwərakwə. Ma sa viyata na na, dzəghwa məndi kaa nihwəti shiy, ndəba dəlagwa dikə na, pə gha ngəshi, war ka tsə ghwə səvəri mbə shi, fəyik məndi ndəghakəghwashiy dzəti kwəfa dikə na. Ma sa təhəvərim həl tsa dikə tsa mahkan mbə

8:5 8:5 4:5; 6:12-13; SləniTaH 16:12; Ezhek 10:2 **8:7 8:7-12**
 9:15, 18; Ezhek 5:2, 12 **8:7 8:7** Səvəri 9:23-25 **8:8 8:8** 16:3-4;
 Səvəri 7:20, 21

na, dzəghwa nahwəti bəla shi kwətiŋ mba'a zhəghəta ka miymiy.

⁹ Dzəghwa shiy piy mbə yam ge'i ge'i lə bəlaa zhəghəta va ka miymiy, cəke' ghəshi bəkwəshi kwərakwə. Tsəgha kwambəwaler lidishi, ge'i ge'i lə bəla va kwərakwə fa.

¹⁰ Dza kwa mahkana ndə kwal tsa Hyala tsa viy təlimə, mba'a viyata na ci təlimə kwərakwə. Ma sa viyata na na, 'wakəvə sasərkwə dikə na, war ka tsə, baram baram baram ndəba ghwə tə shihwə pə gha, mba'a tərəkəvata səkə mə ghwəməə dzəti kwa mahkana bəla yam kwa həledemer lə mətəhi yam gwa'a.

¹¹ Slən tsa sasərkwə vay, «shi 'yaghwakə ni». Dzəghwa kwa mahkana bəla yam va sa təhəvərihi məndi mahkan mbə, 'yaghwakə ghwakə ghwakə, ghəshi mənishi. Mba'a mbəzli bəkwəshi tərəŋw war sa sahwə ghəshi yam va, sa nza ghwə'iy bəkwə mbəzli mbə shi.

¹² Dza kwa fafa ndə kwal tsa Hyala tsa viy təlimə mba'a viyata na ci təlimə kwərakwə. Ma sa viyata na na, dza nahwəti bəla kwətiŋ mbə bəla vici mahkan, sa təhəvərim, mba'a shirkwəta. Tsəgha nahwəti bəla tir kwətiŋ sa təhəvərim mahkan mbə shirkwəta difa, zhini tsəgha nahwəti bəla sasərkwəhi kwətiŋ sa təhəvərihim mahkan mbə difa. War kwəsli ghaa nata ma kwa mahkana bəla va shi va gwanashi. Ka mbərə nahwəti bəla vici kwətiŋ havəghwəw. Ka mbərə na kar tir lə sasərkwəhi həvir kwərakwəw. Tsəgha.

¹³ Dzəghwa sa nə ya njə'wə pən na, kar tə zəlikə, dzəy tə ghwəmə, məba kərakə. Fee na, ghənzə mbə wa zlanzlan, a kə na: «Waa ngəra'wə, waa ngəra'wə! Avanay sanay mahkan tərmbə nihwəti ka kwal Hyala, ta viy na shi təlimə. Ya wa ndə sa ka na viyata na ciy, ta səəkə dza ngəra'wəə dzəkən mbəzli tə hidfi tərənɟw» kə.

9

¹ Dza kwa cafa ndə kwal tsa Hyala tsaa viy təlimə, mba'a viyata na ci təlimə kwərakwə. Ma nighee na, sasərkwə tərəkəvata səəkə mə ghwəməə dzəti hidfi. Dza mba'a məndi banavə shiy ghwəni miy kə'wə tsa təfəm tsa va tərənɟw tsa ta dəvə nzə.

² Dza sasərkwə va, bəɟ ghwənəmti kə'wə tsa təfəm tsa va ki. Ma sa ghwənəmti na na, ghavə inəghwə tsəgha, takwəm kwəm kwəm səəməy kwaɓa. Ndəba inəghwə tsaa ndi və'i, pə gha. Dzəghwa na, nza'jəw, dəmbə'wamti vici lə pətsa dzar tə ghwəmə ta gwa'a. Dzəghwa zhəmbəlməbəl pi mənɟy.

³ Dzəghwa jər vəfəm tsahwəy səəmə kwa kə'wə tsa va, səvəri mbə inəghwə tsa va. Mba'a dzaa pəslambəvay mbə mbəzli tə hidfi. Mba'am banaghə bərɟi ta ndindi mbəzli nja yiti.

⁴ Ma kə məndi kaa jər tsa va na: «A jər, mbala, ma sa ka gha tsəhəɟay, əntaa gha taa kwəfəghə nihwəti shi gəmsɟi ni nja gwəzən, ya

9:1 9:1kə'wə tsa təfəm tsa va tərənɟw tsa: 11:7; 20:1; Zhəwbə 26:6; 28:22; Lk 8:31; 2Pi 2:4 **9:2 9:2** Ghava 19:28; Səvəri 19:18

9:3 9:3-11 Səvəri 10:12-20 **9:4 9:4** 7:2-3

fə, ya nimaβa kəslifi shiy ma. War ndə ngəri, mbəzli kama lamba Hyala kwa dəghanj kwəma shi nahə nahə gwa'a tsəgha, pə gha dzaa sanshi ngəra'wə» kə məndi kaa ngəci.

⁵ Nanzə kiy, βanavə kwal məndi kaa jər tsa va ta bakwamti mbəzli ghəciw. War ta sanshi ngəra'wə kaa mbəzli, ge'i ge'i gar tir cifə βanavə məndi kwal gwa'a tsəgha. War njasa ka yiti vaa zhanci kaa ndə ghənzə nditi ndəy, war tsəgha na zhipə tsa shigə ci va ghəci nditi ndə.

⁶ Ghala tir tsa cifə tsa vay, ta dəw məti dza mbəzli tə hidiy dza. Ka dza mətuy βəshi kiw. Tərənjw ghəshi taa maw məti na, ka hwəta məti taa nza və shi.

⁷ Ma pa jər tsa va ndəə nighəy, war ndəβa gədewesli pahamti məndi ta dza ta mbəz, pə gha. Mba'a shiy mbə ghən shi nja daghwəβa tsa məntim tə tsahi mbəzə. Ma pətsa mbə kwəma shi ndəə nighə na, war nja pətsa mbə kwəma ndə ngəri.

⁸ Ndəβa shiti mbə ghən mi'i pə gha kaa shiti shi biti biti tsa shi. Ma sli'i shi na, war nja sli'i zhəl.

⁹ Dzəghwa məndi kaa pətsa sati kwa hati shi mba'am pahamti lə shiy, nja rəβəci tsa tsati məndi tə tsahi. Ma ndəə fa gaka bəkəbəkəhi ci na, war njasa ka gaka məwtiti gədewesli vaa nza mbə mbahə shiy, ghəshi mbə diva ta mbəz.

¹⁰ Jər tsa vay, lə shigə na ti kikw kikw kikw, njasa ka shigə yiti vaa nza. Lə shigə shi va dza

ghøshiy ndindi mbøzli, ta sanshi ngøra'wø mbø tir cifø.

¹¹ Ma mazø tsaa sløwashiy, ghøci na ndø kwal tsa kø'wø tsa tødø m tsa va, tørøn w tsa. Sløn tsa mazø tsa va lø kwøma ka Ebøroy: «Abadøn w». Lø kwøma ka *Gørekø na: «Apøliyøn w». Ma dī sløn tsa va gøzø y: «Ndø zapø na» dī na gøzø.

¹² Ava gwa'a kørø y kwa taŋa ngøra'wø naci ki. Ghwøla na tsahwøti ngøra'wø bakø mbø søkø.

¹³ Dza kwa kwanja ndø kwal tsa Hyala tsaa viy tølīmø, mba'a viyata na ci tølīmø kwørakwø. Ma sa viyata nay, fee na, møli ndøø gaka søkø dzar kwa bøla fadø na va tø pøtsa ngati møndi va kwa kwøma Hyala. Pøtsa vay, tø mbøzø ngati møndi ta ndanta shiy ti kaa Hyala.

¹⁴ Ma kø gaka møli va kaa kwa kwanja ndø kwal tsa Hyala tsaa viyata tølīmø va ki na: «A ndø kwal tsa Hyala, mbala pølashi nihwøti ka kwal fadø ni va pøhøti møndi miy høl tsa dikø tsa va nø møndi, “Eføratø”, kø møndi kaa sløn tsa ci» kø.

¹⁵ Dzøghwa møndi ki mba'am pølashi ka kwal va. Ma ghøshi fadanashiy, Hyala niy pøhøtishi na, mba'a gwømø yshi, ta ghøra sløni ghøshi tø piya va, ge'i lø tir tsa va, zhini ge'i lø vici va, mba'a ge'i lø ler va dība. Sløni shiy: Søkø ta bøk wø nihwøti mbøzli tø bøla kwøtiŋ, sa tøhøvørishim mahkan mbø.

¹⁶ Nighee na, ka sawji dāŋ tørøn w søkøshi tība mø gødø w mø gødø w. Dza mba'a møndi

gözara danj tsa shi. Ka sawji gar miliyanw bələkwə bələkwə bakə ghəshi (200'000'000).

¹⁷ Ma yən mbə nighə shi va nja kwa shiw kiy, mba'ee nashi gədewesli, lə mbəzli lə mbəzli mə shi. Ma mbəzli mə shi va na, lə kwəbenjer rəbəci kən ghən shi. Ghəm ghəmshi tə nahwəti bəla, tə nahwəti bəla na, nja isl ghwəmə, ma tə nahwəti bəla ba na, nja shamshama. Ma ghənedemer gədewesli va na, war nja ghən zhəl. Ka səvəri ghwə lə inəghwə, mba'a barəwdəw kwa miy shi.

¹⁸ Dzəghwa ngəra'wə tsa mahkan tsa va səvəriy mbə miy gədewesli va, mba'a zamti nihwəti mbəzli tə bəla hidfi kwətinj sa təhəvərishim mahkan mbə.

¹⁹ Gədewesli vay, mbə miy tsa shi lə mbə shigigi shi na ni shi bərci ghəra ghəshi mbəzli li shi. Ma ndəə nighə shigə shi va na, war nja shishi nja shishi, lə ghən lə ghən ti, li ka ghəshiy həəci mbəzli.

²⁰ Ma nihwəti mbəzliy tərəmbəshi kala bəkwəshi va ngəra'wə tsa mahkan tsa vay, ya tsəgha nzə na, tsa titihwə ghəshi kaa Hyala, ka zhəghəti nzəy tsa shiw. War ghwəlashi niy nza ghəshi mbə ki kihə hyeler shi, ka tsəfəkwə kwa kwəma mbəreketi ngati ghəshi tə tsahi mbəzə, lə tə tsahi bənfa, ya ni fəditi məndi tə shəghwə, ya tə hərəzli. Gəla shi vay, shiy nay ma pi, kala favə ma kwəma, kala mbəə dza, na ghəshi.

²¹ Mbəzli va difay, war ghwəlashi niy nza ghəshi mbə bəbəkəwə mbəzli, ka məməni mbəl, ka məməni ghwərghwər, ka ghəghəli shi mbəzli.

10

**Ndə kwal tsa Hyala səəkəy lə zliya jəwə ta dəvə ci*

¹ Zhini, sa nə ya njə'wə pən diba na, ndə kwal tsa Hyala tsa dibədiβə tsa mbə səkwa səəkə mə ghwəmə. Vəgha ci na, lə kwələβi kən, mba'a bəriŋ pəərə pəərə dzar ta ghən ci. War ndəba vici pə gha pətsa mbə kwəma ciy mbərə. Ma shidshid ci na, nja ghani ghwə.

² Tasl ghəci kəsəvə zliya jəwə, ghwəni ghwəni ta dəvə ci. Dza na madə kədāti səda kwa bəzəmə ci tə kwəfa dikə na, ma kwa zleβi ci na, madə tə hidfi.

³ Dza na mba'a ngwəmata lala zlanzlan, ndəba gaka wahə zhəl, pə gha. Sa ngwəmata na lalay, dzəghwa van mbərfəŋ ghəci dərəzliy, ta zləbanci lala ci va.

⁴ Ma sa kədīta gaka dərəzli van tsa va na, mba'ee niy gwəmantəvara, ta tsasli kwəma gəzəkə na mbə dərəzli ci va. Ma fee na, məli ndə mbə gəzara kwəma səəkə mə ghwəmə, ma kə na: «A Zhanj əntaa gha tsasli shi gəzəkə dərəzli van va ma, mbələyshi mbə nəfə gha» kə.

⁵ Dzəghwa ndə kwal tsa Hyala tsaa niy nay ya va məgarə, mba'a nahwəti səda ci tə kwəfa dikə na, mba'a nahwəti tə hidfi, kaf kafata dəvə kwa bəzəmə ciy dzəta ghwəmə.

⁶ Ka zəmə fəla ghəci lə slən tsa Hyala tə ghwəmə ya pa' hwəmba. Saa ngati ghwəmə, lə hidfi mba'a shi ti shi gwanashi. Saa mənti

10:1 10:1 4:3 **10:2 10:2** 5:1; 10:8 **10:3 10:3** Zher 25:30-31;
'Wəzh 11:10 **10:6 10:6** Cem 146:6; Dani 12:7; SləniKY 4:24

kwəfahi lə shi kwa shi gwa'a. Ma kə na: «Shi vay, ta məniva dza ghəshi, sənzənvana.

⁷ Ma sa ka kwa mbərfanə ndə kwal tsa Hyala viy na ci təlīməy, ma nza Hyala kərnī mənī kwəma nzə mbəmbə na, niy təkəti na mənī nzə. Njasaa niy gəzanshi na kaa mbəzli ka ghəra sləni nzə, lə ka Hyala nzə dza na ta mənī» kə.

⁸ Fee na, gaka məli niy favee vaa gəzara kwəma səəkə mə ghwəmə, mbə gəzara kwəma dība, a kə na: «A Zhanj, mbala bə zliya jəw na va ghwəni ghwəni na ta dəvə ndə kwal tsa Hyala tsa məgarə va, tə kwəfa dikə na nahwəti səda ci, tə hidī nahwəti» kə.

⁹ Əŋkwa pən, mba'ee madīra, «ndara zliya va» pən kaa ndə kwal tsa Hyala tsa va. Ma sa dəwee ki, ma kə ngəra na: «Bə a gha pərəhwə. Sa ghaa pərə nanzə kiy, nja mbəzəkwə dza ghaa favə njəm njəm tsa nzə mbə miy gha. Ma sa ka gha ndahwə na, ndəba tsəna gha taa favə kwa hwər gha» kə.

¹⁰ Dzee hən yən bəvə zliya va və ta dəvə ci. Mba'ee pərəhwə. War tsəgha ghənzə njasa gəzara na va ki, ndəba mbəzəkwə yən favə mbə miy tsee yən mbə pərə. Ma sa ndahwee na, ndəba tsəna yən favə kwa hwər tsee.

¹¹ Dza ma kə məndi ngəra dība na: «A Zhanj, ta gəzə kwəma gəzəkə Hyalaa dzəkən nihwəti hwəlfəhi mbəzli tə hidī dən, lə dzəkən nihwəti hidī, lə mezhihə shi gwa'a dza gha kaa mbəzli. Ya namaba ghanīy gəzə mbəzliy, ta gəzanshi

kwøma gøzøkø Hyala dza gha» kə məndi kaa ngøra.

11

Ka gøzø kwøma Hyala bakø ni va

¹ Dzəghwa məndi mba'am ndara gwəløvø tsa ka məndiy bərkə shiy li ta døvee, war nja gøta ghøci. A kə məndi ngøra na: «A Zhanj, mbala a gha dzaa bərkəti njasa nza dikə tsa *ciki Hyala, lə pøtsa ka məndi vaa fə shiy ta ta Hyala ti gwa'a. Zhini mba'a gha bəlati njasa nza dən tsa mbəzliy cə'wə Hyala mbəba.

² Ma nanzøy, øntaa gha dzaa bərkə ngwəlaa tərø va kwa kələm tsa va ma. Zlata tə gha nava. Sa nzanay, a Hyala banavøshi tsava pi kaa hwəlføhi mbəzli ghəngħən ghəngħən, ka ghøshi dzay, ka kəkədī məlmə Hyala dēwdew na mbə tir fadø mətsəkə bakəti.

³ Ta ghwənanashi ka gøzø kwømee va bakø ni dzee. Lə kwəbənər ka məndiy təhwəni mbəri li shi dza ghøshiy nza kən ghən shi. Ka ghøshi dza na, ka gøzø kwømee kaa mbəzli mbə vici bələkwə bələkwə mən lə diwøy bakø mba'a kwanj mətsəkə ghən kən na va» kə.

⁴ Ma ka gøzø kwømee va bakø ni kiy, ghøshi na fəhi bakø ni va har məndiy «*'Wəlivø». Mba'a gərkəwahi bakø ni va garøshi kwa kwøma Ntsaa sləkə shi tə hidī gwanashi.

⁵ War mba'a kə ndəə pəla mananshi jikirəy, ta səvəri dza ghwə kwa miy shi, nza ghənzə zamti ka mbəz shi. Ava war tsəgha dza mbəzliy pəla mananshi jikirəy zashi.

⁶ Ma mbəzli va, ghala vəghwə tsa dza ghəshi vaa nza mbə gəzanshi kwəma Hyala kaa mbəzliy, a bərci taa nza və shi ta garəti van kala nzəmə ghəci. A bərci taa nza və shi ta zhəghanti yam ka miymiy dība. Ya hwəlfə tsamaba ngəra'wəy, a bərci taa nza və shi ta bəkəə dzəti hidī, njasa dza ghəshiy dī.

⁷ Ma sa ka ghəshi kədamti gəzə kwəma Hyala kaa mbəzli ki, ka saa dza səda tsaa səmə va səəkə kwa kə'wə tsa tədəm tsa va tərəjw tsa dzay, mba'a pəsliy ti shi, ka mbəz li shi. Ka na dza na mba'a bakwamtishi.

⁸ War bəlahə bəlahə dza mbəreketi shiy nza dzar kwa kwal tsa dikə tsa mbə məlmə dikə na va. Mbə pətsaa niy danwavəgha məndi va Ntsaa sləkə shi vəgha tsəm. «*Ezhipətə» ya «*Sədəm» kə məndi kaa slən tsa məlmə va kwa fir.

⁹ Ma mbəreketi mbəzli va vay, ta nashi dza mbəzli gwanashi dzaa tība bəlahə bəlahə mbə vici mahkan mba'a reeta. Ya mbə hwəlfə ka wa na ndə, ya tə hidī ka wa səəkə ndə, ya mbə hwəhwə ka wa yakə məndi ndə, ya kwəma ka waa gəzə ndəy, war ta nashi mbəreketi mbəzli bakə ni va dza ghəshi. Ka dza ghəshiy zləba məndiy lashiw.

11:5 11:5 2Mezh 1:10; Cem 97:3; Zher 5:14 **11:6 11:6** Səvəri 7:17-19; 1Mezh 17:1; Zhk 5:17 **11:7 11:7** 13:1-2; 17:8 **11:8 11:8** Lk 13:33-34; Sədəm: Ghava 18:20; Ezay 1:10; Ezhek 16:46; Ezhipətə: Səvəri 3:16-19; 7:3-5

¹⁰ Tərənjw dza mbəzli tə hidfiy vəshishi, Ka ta shi zəmə, ka tsə, ka vəli, tə sa nzana mba'am bakwamti mbəzli bakə ni va. Sa niy nzana tərənjwshi mbəzli va niy sanamiyshi ngəra'wə lə shiy niy məni ghəshi va.

¹¹ Ləy hwəm sa kərəta vici mahkan na va mba'a reeta kiy, dza Hyala mba'a viyanambə piy tsa nzə kaa mbəreketi mbəzli bakə ni va. Ma sa tsəhəy piy tsa va mbə shi na, mba'a ghəshi satishiy garəshi. Ya wa ntsaa nata nava kwəma na, mba'a her ci dzashi tərənjw.

¹² Ma fa ka gəzə kwəma Hyala bakə ni va satishi mbə məti na, məli ndə mbə gəzanshi kwəma zlanzlan səəkə mə ghwəmə, a kə na: «A mbəzli ni, ndim, səəmənəwəyəm tikə» kə. 'Wakəvə ghəshi tsəgha, mba'a ghəshi kafəshi, ka dzashiy dzəmə ghwəmə mbə timbətimbə tifa kwa kwəma mbəzliy dī ma mətse shi va.

¹³ Ghala vəghwə tsa va dība na, mba'a hidfi ghati gərgərə tərənjw. Dzəghwa bəla kwətin mbə məlmə dikə na va, sa təhətim mən, mba'a ngangazlata. Ma ghala gərgərə hidfi vay, mba'a mbəzli bələkwə bələkwə mbərfən mətsekə bəkwəshi (7'000). Ma niy bəkwəshi ma va mbəzli na, mba'a her shi dzashi tərənjw. Mba'a ghəshi dzəmbəshi mbə fal Hyala dikə na mə ghwəmə.

¹⁴ A kwa baka ngəra'wə kədiy naci. Mbə səəkə na kwa mahkana ngəra'wə kyanwkyanw.

*Kwa kərni *ndə kwal tsa Hyala viyata na ci təlīmə*

¹⁵ Dza kwa mbərfaŋa ndə kwal tsa Hyala tsa viy təlīmə, mba'a viyata na ci təlīmə. Ma fee na, mēlihi mbə gəzə kwəma lə bərçi lə bərçi səkə mə ghwəmə, ma kə ghəshi na: «Nana kiy, a mbəzli tə hidī sənay, kar Hyala kwa sləkəmmə ghəshi lə *Kəristəw tsa tivə na sləkə na mbəzli, kə ghəshi. Mazə tsa shi vay, ta kwa ndimndim na» kə ghəshi.

¹⁶ Ma sa gəzanti mēlihi va kwəma na, dza pəhepəhir zhər bakə mətəkə fadəti ni va, nzəyshi tə gizli gizli mezhizhə kwa kwəma Hyala, mba'a ghəshi tsətsəfəkwə shi kwa kwəma Hyala, nzəŋw nzəŋw nzəŋw kwəma shi mbə hidī, ka fal.

¹⁷ Ma kə ghəshi na:
«A Hyalaa kwa sləkəpəə gwəramti tə bərçi, gha na Hyala ghala hidī ghwəla ta ghava, zhini gha Hyala sana fa.
'Wəsaa mənija ghəy ta bərçi gha, sa nzana mba'a gha fambə shiy mbə dəvə gha gwa'a gwa'a,
ka mēni mazə ghaa dzəkən shi.

¹⁸ Hwəlfəhi mbəzliy niy kamaa mbəzli ghay, tərəŋw niy satiy nəfə tsa shiy dzəkən gha. Nana kiy, a vəghwə tsa dza nəfə tsa gha ta satiy dzəkən shi ti səkəy.
A vəghwə tsa dza gha ta basə ngwəvə tiy

11:15 11:15 4:11; Səvəri 15:18; Cem 22:29-30; Dani 2:44; 1Kwər 15:24-28 **11:16 11:16** 4:4 **11:17 11:17** 1:8; 4:8; 15:3; 16:7; 19:6, 15; 21:22; Amə 4:13; 2Kwər 6:18 **11:18 11:18** 19:5; Cem 2:1-5; 110:5-6

dzəkən mbəzliy bəkwəshi səəkəy.
 Vəghwə tsaə səəkəy vay,
 mbə vəghwə tsa va dza ghaa nganshi zhəmə
 kaa ka ghəra sləni gha,
 mbəzli nja ka gəzə kwəma gha kaa mbəzli.
 Mbə vəghwə tsa va dza ghaa nganshi zhəmə shi
 kaa mbəzli gha dī fəti va gha gwanashi dība,
 ya ni jəw jəw ni, ya ni dikə dikə ni gwa'a.
 Ma na mbəzliy bəkwə mbəzli va tə hidiy,
 kərəp, dza ghaa zamtishi» kə ghəshi.

¹⁹ Ma sa kədishi ghəshi lə gəzə kwəma va
 tsəgha na, 'wakəvə *ciki Hyala tsa dikə tsa
 mə ghwəmə bəŋ ghwənamti ghən tsa ci. A
 *sərndəkə tsa fəy məndi shi *sla kiri tsa kar
 Hyala lə mbəzli kwa niy nza mbəba. Ya wa
 ndə nana ki na, mba'a nay wəzə wəzə. Dza
 pi ka wampidi, ka ndəmndəm, ka dərəzli.
 Mba'a hidi gərgərəshi. Tərəŋw kwacakasla
 nzəməkəvata səəkə mə ghwəmə.

12

Kwəma mali ghəshi lə sa nja kəlmbə tsa

¹ Ma nighee ba na, nahwəti kwəma maɗaŋa
 maɗaŋa na təzlita dzəy tə ghwəmə. Nahwəti
 mali na sava təzlita na. Kwəbaŋ tsa kən na, vici.
 Mba'a kədāti səda nzə tə tir, mba'am mananavə
 salabiy miydala tə sasərkwəhi məŋ lə bakə.

² Ma mali va ki na, lə hwər ghənzə vəghə ta
 ya. Ka kemahə ghənzə, ma sa zhanta zəghwə
 tərəŋw na, dza na ka wahə zlanzlan.

11:19 11:19 4:5; 6:12-13; 8:7; 15:5; Zhəwbə 38:22-23; sərndəkə
 sla kiri: 1Mezh 8:1, 6 **12:1 12:1** Ezay 7:14; 26:17

³ Zhəghwa nahwəti kwəma maɖaŋa maɖaŋa na mba'a təzlita dzəy tə ghwəmə difa. Tsahwəti sə na sava təzliy na, we' kəlmbə ghəci. Ghəməy ghəci, ava dikə tsa ci. Mbərfəŋ ghənedfemer ti. Lə dzakwə mezhizhə lə dzakwə mezhizhə mbə ghənedfemer ci va. Mba'a təlimim məŋ mbə ghənedfemer va.

⁴ Dzəghwa na lə shigə ci, mba'a pavə nahwəti bəla sasərkwəhi tə ghwəmə kwətɪŋ sa təhəvərishim mahkan mbə. Sa pavəshi na na, mba'a shəkəkəghwashiy dzəti hidɪ. Dzəghwa na mba'a səəkəə garəy ndəkəwə ndəkəwə vəgha maliy kemahə va ta ya. Ta ndəghə səkwa tsa zəghwə nzə va. Səkway ma zəghwə vay, nza bəhwəə ndahwə.

⁵ Dzəghwa mali va, baw yakə zəghwəə zal. Saa dzaa məni Mazə tsa ghyanakə tsaa dzəkən hwəlfə mbəzli tə hidɪ gwa'a gwa'a. Ma sa nə na baw kə na, nza'jəw məndi bəhwə zəghwə vaa dzaa fəy vəgha Hyala, ghənzə kwa gəzli mazə nzə.

⁶ Ma na məmə nanzə ki na, mba'a hwətaa dzəmbə gamba. Mba'a nzəyta mbəba, tə pətsa gwəmanati Hyala ta nzəy ghənzə ti. Dzəghwa ka ndəghwə Hyala, ka zəmantə shi zəmə, mbə vici bələkwə məŋ lə diwəy bakə mba'a kwan mətsəkə ki. (1'260)

⁷ Dzəghwa mbəz pizlə, ghay mə ghwəmə tsəgha ki, kwa jipə kar *ndə kwal tsa Hyala tsa dikə tsa mə ghwəmə, «Mishel» kə məndi kaa

12:3 12:3 tsahwəti sə wa'i kəlmbə: 12:7, 9, 13; 13:2; 16:13; 20:2; Dani 7:7, 24 **12:4 12:4** Dani 8:10 **12:5 12:5** 19:15; Cem 2:9
12:6 12:6 1Mezh 17:1-7; 19:5-7; Mt 2:13; 1260 vicih: 11:2 **12:7 12:7** Dani 10:13; Zhəwdə 9

slən tsa ci, ghəshi lə sa nja kəlmə tsa va. Ya wa ndə mbə shi na, lə ni ci mbəzli ta səfa ci, lə ni ci mbəzli ta səfa ci.

⁸ Dzəghwa ndə kwal tsa Hyala tsa har mēndi vaa Mishel, ghəshi lə ni ci va ka kwal Hyala, mba'a ghəshi bənavəshi bali kaa kar sa nza kəlmə tsa va ghəshi lə ni ci va mbəzli. Kwərec ghəshi təhəkəghwashi səəkə mə ghwəmə. Kala zhini ghəshiy kwəmavə pi gar nzəyshi ghəshi məba.

⁹ Dza mba'a ghəshi ndəghakəghwa sa nja kəlmə tsa va dikə tsa dzəti hidī. Ghəci na shishi tsa ndimndim tsa va həhəərə mbəzli tə hidī gwanashi.«Mazə tsa hyeler» kə mēndi kaa slən tsa ci. Zhini bə na: «*Ndə jaka tsa Hyala» kə mēndi kaa tsahwəti slən tsa ci.

¹⁰ Ma fee bə na, məli ndə mbə gəzə kwəma səəkə mə ghwəmə zlanzlan, a kə na:
«Aya, nana kiy, a Hyala mbəlantəpə katanj!
Aa citəpə bərci mbə mazə tsa mēni na.
Avanay sənənva kiy, a *Kəristəw ntsa tivə na cikəvəri dikə tsa bərci ci kwərakwə bə.
Sa nzana, ma ntsaa bənsi fəti va kaa nihwəti ngwarməhimmə,
havəghwə lə həvir kwa kwəma Hyalay,
a ghəshi ndəghakəghwa səəkə mə ghwəmə dzəti hidī.

¹¹ Ma ngwarməhimmə vay,
a ghəshi təfanakən kaa sa nja kəlmə tsa va.
Sa nzana mba'a miymiy zəghwə təmbəkə shikəshi ti shi.

12:9 12:9 20:2; Ghava 3:1; Ezay 14:12; 27:1; Lk 10:18; Zhj 12:31
12:10 12:10 4:11; 11:15; bə fəti: Zhəwbə 1:9-11; Zak 3:1 **12:11**
12:11 6:9; Mt 16:25; WahəZher: 5:6; 1Zhj 2:14; 5:4

Zhini mba'a sa gəzəhwə ghəshi kwəma Hyala
kaa mbəzli.

Mba'a ghəshi zləbavə məndiy bakwamtishi,
tə mbərkə kwəma va.

¹² Va tsəgha na ki,

ma ghwəmə, ghəshi lə ni məba shiy gwanashiy,
vəshi kə ghəshiy vəshi tərəŋw.

Ma na hidfi ghəshi lə kwəfahi dikə dikə ni ti shi
gwa'ay,

a ngəra'wə kən ghwəy.

Sa nzanay, tə ghwəy səkway ndə jaka tsa Hyala,
lə nəfə lə nəfə tərəŋw.

Sa nzana mba'a sənay

ndal tərmbə vici nee kwəma ta kədīw, kə» kə.

¹³ Dzəghwa, sa sənay sa nja kəłmbə tsa va.
«Yənəy, ntsa ndəgha ndəgha tsa nzee səəkə mə
ghwəməə dzəti hidfi nana» kəy, dza na mad
madiy ta nəw maliy yakə zəghwəə zal va.

¹⁴ Ma dza məndi na, mba'a məndi banavə
bəkəbəkəhi zəlikə dikə na kaa mali va, a ghənzə
zli li shi, ta dzataa dzəmbə gamba, dzəti pətsa
nzə va ta zəmanta shiy məndi mbə piya mahkan
mba'a reeta. Dza təhwəl, sa nja kəłmbə tsa va
təhwəlata kwəfəghə mali va tə pətsa va ki.

¹⁵ 'Wakəvə shishi tsa nja kəłmbə tsa va
mba'a vənəhwəkə yam səəkə ləy hwər ci, nja
ghərakwəli kwasəbə mali va, ta mbə ghəshiy
bəhwə.

¹⁶ Dzəghwa hidfi mba'a ghəshi yati mali va.
Sa ghwənamtəvashi ghəshi, mba'a ghəshi samti
yaməə səəkəshi va ləy hwər shishi tsa va gwa'a.

¹⁷ Dzəghwa ki, tərəŋw sa nja kəlbə tsa va bəti nəfə dzəkən mali va. Dza na mba'a zhəghətəvay, ta dza ta pa ghəshi lə ndərazhi mali va. Ndərazhi mali va va dza na ta pa li shiy, mbəzliy dī fəti ta *kwəma pəhəti Hyala, mbəzliy nəw kwəma katanj na va gəzəkə Yesəw, lə nəfə tsa shi gwanay.

¹⁸ Dza sa nja kəlbə tsa va ki, mba'a dzaa garəy miy kwəfa dikə na.

13

Kwəmaa dzəkən Shəkwadeshi bakə

¹ Zhini, ma nighee bə na, tsahwəti saa dza səfa səməy kwa kwəfa dikə na. Mbərfəŋ ghənəfemer və, mba'a təlimim mən dzəmdzəm mbə ghənəfemer ci va. Ma təlimim mən ni va gwanashi na, war lə dzakwə mezhizhə lə dzakwə mezhizhə kwa ghən shi. Dzəghwa mba'a məndi tsatsaslati kwəmaa tsəərə Hyala dzar tə ghənəfemer va gwanashi.

² Ma yən nay saa dza səfa tsa va kiy, sə war we' dəghwava ghəci. Ma shidshid ci na, nja shidshid fawərə. Miy tsa ci na, nja sa zhəl. Dzəghwa sa nja kəlbə tsa va, mba'a bənavə nīci va bərēci, lə mazə tsa mənī na va, lə tsa ci va dikə tsa mənī na dībədībə tsa gwanay, kaa saa dza səfa tsa va ki.

³ Ma yən nighə tsahwəti ghən kwətīŋ mbə ghənəfemer mbərfəŋ ni va tə saa dza səfa tsa

12:17 12:17 6:9; 11:7; 13:7; Dani 7:21 **13:1 13:1** kwəfa: Dani 7:3; saa dza səfa: 11:7; 13:11-17; 16:10; 17:3, 7-13; 19:20; Dani 7:3-8, 21, 25 **13:2 13:2** 2Tes 2:9 **13:3 13:3** 17:8

va na, war njasa niy sækə mēndiy kəslamti bəzhehə mēndi niy pəəsləy zhini mba'a zhi tsa va kədiy. Dzəghwa mbəzli tə hidī gwanashi, ka nighə nava kwəma nja maɗaɗa, mba'a ghəshi dzəmbəshi mbə nəw saa dza səɗa tsa va ki.

⁴ Dza ghəshi ka tsəfəkwə kwa kwəma sa nja kəlmə tsa va. Tə sa nzana mba'a banavə bərci ci va kaa saa dza səɗa tsa va. Zhini tsəgha ghəshi tsəfəkwə kwa kwəma saa dza səɗa tsa va. A kə ghəshi na: «Wa na ntsaa dza vaa yəməva lə saa dza səɗa tsa kia? Wa ntsaa dza vaa mbəzəti mbəz li kia?» kə ghəshi.

⁵ Dzəghwa mba'a mēndi banavə kwal kaa saa dza səɗa tsa va, ta məməni kwəma fəgə ci njasa di na. Ka tsəərə Hyala. War tsəgha ghəci dzaa məməni mbə tir fadə mətsekə bakə ti. (42)

⁶ Dzəghwa na mba'a ghati gəzə kwəma, ka gəəzə *kwəma jikir naa dzəkən Hyala, ka sawa slən tsa nzə, lə pi tsa nzəy na ti, lə mbəzli mə ghwəmə gwa'a.

⁷ Mba'a mēndi zhiniy banavə kwal ta dza ghəciy mbəz lə mbəzli Hyala, pa' ka dza ghəciy zəmanavəshi bali. Dzəghwa mba'a mēndi zhiniy banavə kwal ta məni mazəə dzəkən hwəhwə tsa mbəzli tə hidī gwa'a gwa'a, ya mbə hwəhwə ka wa na ghəshi, ya kwəma ka waa gəzə ghəshi, ya hwəlfə ka wa na ghəshi, ya tə hidī ka wa sækə ghəshi.

⁸ Ma mbəzli tə hidī gwanashiy, ka tsəfəkwə kwa kwəma saa dza səɗa tsa va. War mbəzli tsaslaghwa mēndi slən tsa shi ghala hidī ghwəla

ta ghava kwa zliya nza slonedemer mbəzliy dzaa kwəməvə piy tsa kəfi ma na shiy tsəfəkwə ma kwa kwəma ci. Zliya nza slonedemer shi va kway, sa zəghwə təmbəkə tsa Hyala va niy paslamtim na.

⁹ Ntsa nza sləmə və ta fa kwəmay, fə tə ghəci ghen wəzə ta kwəma dzee na ta gəzə:

¹⁰ «Ntsa bərkanati Hyala, ghay, kəsə kəsə dza məndiy kəsəhwəna na gha, kəy. Katanj dza məndiy kəsəhwə tsava ndə. Ma tsa bərkanati na, gha na na ghay, lə kafa'i dza məndiy pəeslija kəy, war katanj katanj dza məndiy pəesliti tsava ndə lə kafa'i. Ma ghənzə tsəgha kiy, wəzəba jihəva mbəzli Hyala na ta sə'wa kwəma, ka banavə nəfə tsa shi gwanay kaa Hyala.»

¹¹ Nighee fa na, tsahwəti kwa baka saa dza səda səvəriy mbə hidfi. Mba'a təlimim bakə mbə ghen ci, war ndəba təlimim gamə, pə gha. Ka gəzə kwəma ghəci. Ma məli ci na, nja sa kəlmbə tsa va.

¹² Bərciy nza va, va kwa taņa saa dza səda tsa va na, ghəshi shi və kwərakwə. Ka mənı kwəma mađaņa mađaņa na ghəci kwa mətəsə tsa kwa taņa va. Dza na mba'a 'yapambə mbəzli, lə shi tə hidfi gwa'a gwa'a mbə tsəfəkwə kwa kwəma tsa kwa taņa va saa dza səda. Saa niy kəsłəyəm va bəzhehə, dzəghwa mba'a zhi tsa ci va niy kədiy.

¹³ Kwa baka saa dza səda tsa vay, đanj mənəhwə na shi mađaņa mađaņa ni. Ka naa dzay, mba'a bəkə ghwə səəkə mə ghwəməmə dzəti hidfi, kwa kwəma mbəzli gwanashi

¹⁴ Ma sa nzana mba'a mēndi banavə bərciy mēni shi madfaŋa madfaŋa ni va kwa kwəma tsa kwa taŋa va saa dza səfa na, dza na tsəgha mba'a ngədfəhwə mbəzli tə hidī. Ma kə kaa ngəshi ki na: «A pə ghwəy mēntiy: Ngatim pa shiy war we' pa kwa taŋa saa dza səfa tsa va, ta fə shəndəkəə dzəti. Saa niy kəsəy mēndi va bəzhehə ya tsəgha nzə na, ka zhini ghəciy piy» kə.

¹⁵ Dzəghwa saa dza səfa tsaa gəzə kwəma va va, mba'a kwəmavə bərciy fanambə piy kaa pa saa dza səfa tsa ngati mēndi va, we' tsa kwa taŋa va, pəkwa ka gəzə kwəma ghəci. Ma kwəma mēnti na va tsəghay, ta mbə shi ngatim vaa bəkwə mbəzliy dzaa dī ma tsəfəkwə kwa kwəma shi.

¹⁶ Dzəghwa saa dza səfa tsa va ki, mba'a 'yapambə mbəzli gwanashiy dzəmbə tsasli lambaa dzəghwa dəghaŋ kwəma shi, ya tə dəvə kwa bəzəmə shi. Ya ndərazhi, ya mətikwəkwə, ya ka shiy, ya ka ndərma, ya mevivi, ya ni yaya ni mbəzli na, cəke' 'yapambəshi mbə tsasli lamba va.

¹⁷ Ma ntsa kama lamba va tiy, ka pavə shiy naw, ka dələvə shiy naw, tsəgha. Lamba vay, slən tsa saa dza səfa tsa va na. Slən tsa vay, aa tsasli va lə bəla shiy dība.

¹⁸ Ma kiy, zəzə tə mbəzli kwəma wəzə. Ntsa nza məhərli mbə ghən ciy, ta sənay slən tsa saa dza səfa tsa va va tsasliti mēndi lə bəla shiy dza na. Bəla shi vay, slən tsa ndə ngəri na

ghøshi: «Bøløkwø bøløkwø kwanj mba'a kwanj møtsøkø kwanjti ghøn køn» na sløn tsa va, sa tsasliti møndi læ bøla shiy (666).

14

Mbøzli Hyala mbø ha yøwøn cøm, mø ghwømø

¹ Nighee ßa na, zøghwø tømøkø tsa Hyala va mø garø mø ghøn kølanj tsa har møndiy «kølanj *Shiyanjw». Ghøshi læ mbøzli tsaslanagh-washim va sløn tsa ci mba'a sløn tsa døy kwa døghanj kwøma shi. Mbøzli vay, mbøzli bøløkwø bøløkwø møj, bøløkwø mba'a fadø møtsøkø fadøti ghøn køn, na ghøshi (144'000).

² Ma fee na, møliy gaka søkø mø ghwømø, ndøßa gaka yam kwa mødzørø yam, pø gha. Zhini gaka va difa na, ndøßa dørazli van, pø gha. Ma yøn fa gaka møli va na, ka tøbø fa nzø kwa slømø, njasa ka møndi vaa yømøti zløßa tsa gøzøpølihi.

³ Ma mbøzli bøløkwø bøløkwø møj, bøløkwø mba'a fadø møtsøkø fadøti ghøn køn shi ni va gwanashiy, gar gar gar ghøshi gagarøshi kwa kwøma gøzli mazø Hyala va, læ kwa kwøma shi fadø ni va piy, mba'a kwa kwøma pøhepøhir zhør va gwa'a. Dza ghøshi ka ha yøwøn cøm. Tsahwøti ndø tifa mba'a mbay hakø cøm tsa shi va, kala war ghøshi ghøshi mbøzli mbøørøkø Hyala va tikø tø hidfi gwa'a tsøghaw.

14:1 14:1 22:4; kølanj Shiyanjw: Ezay 4:5; Zhøw 3:5; 144'000 mbøzli: 3:12; 7:3-4 **14:2 14:2** 1:15; 15:2; 19:6; Ezhek 1:24-25
14:3 14:3 4:4, 6; yøwøn cøm: 5:9

⁴ Na nashi ghøshi niva mbøzliy, a ghøshi ndøghwøti ghøn tsa shi dewardew, søøkø ghøshi dzar kwa mi'iw. War dza dzashi kwa zøørø kwa zøørø ghøshi læ zøghwø tømøkø tsa Hyala va, ya pa' kwømafa gwa'a tsøgha na nashi kwøma. Na nashiy, mbøzli kar Hyala ghøshi læ zøghwø tømøkø tsa nzø va na ghøshi. Ghøshi na mbøzli mbøørøkø Hyala mbø mbøzli tø hidfi.

⁵ Ma ghøshiy, søøkø dzørvø søkwata tø miy shi ya kwøtinjøw. Nahwøti *kwøma jikir na dzar kwa kabaka shiw.

Kwømaa dzøkøn ka kwal Hyala mahkan

⁶ Zhini sa nø ya njø'wø pøn na, kar tø tsahwøti *ndø kwal tsa Hyala, dzøytø ghwømø møfa kørakø, ghøci mbø søøkø ta gøzø Yøwøn kwøma wøzø na. Kwømaa taa nzaa sa kwa ndimndim na ta mbøzli tø hidfi gwanashi. Ta gøzanshi ghøci kaa mbøzli tø nihwøti hidfi ghønghøn ghønghøn ni, ya kwøma ka waa gøzø ghøshi, ya hwølfø ka wa na ghøshi, ya hwøhwø ka wa na gwa'a.

⁷ Dzøghwa ka gøzø kwøma ghøci kaa mbøzli zlanzlanj, a kø ngøshi na: «A mbøzli tø hidfi gwa'a! Ø pø ghwøytø hazløniva Hyala, ka fø shøndøkøø dzøti. Sa nzanay, a vøghwø tsa dza naa søøkø ta sla ngwøvøø dzøkøn mbøzli køtikøvay. Ø pø ghwøytø tsøføkøwø kwa kwøma nzø. Ghønzø na Hyalaa ngati ghwømø læ hidfi, læ kwøfahi, mba'a møtsøhi yam gwanashi» kø.

⁸ Dzøghwa kwa baka tsahwøti ndø kwal tsa Hyala, mba'a tsahwøytø tø søøbø tsa kwa tanja

va. Tapə ghəci mbə gəzə kwəma, a kə na: «Aya! Gwa'a na kwəma, ngazla ngazla na məlmə *Babilanw dikə na va. Waa ngazla ngazla na. Ghwərg hwər tsa mbə məlmə Babilanw dikə na vay, cəke' pəslambəvay naa dzəmbə hwəlfə mbəzli tə hidfi gwa'a gwa'a. Aa ghivəri mbəzli lə ghwərg hwər tsa n zə va, njasa ka tay vaa ghivəri mbəzli» kə.

⁹ Nighee ɸa na, tsahwəti kwa mahkana ndə kwal tsa Hyala tsahwəy tə səbə ni bakə ni va 'waa səəkə. Dza na ka gəzə kwəma zlanzlan, a kə na: «Ya wa ntsaa tsəfəkwə kwa kwəma kar saa dza səɸa tsa va ghəshi lə pa ci va ngati məndi, dzəghwa mba'a məndi tsaslanaghwa lamba ci, ya kwa dəghanj kwəma ntsa va, ya tə dəvə ciy,

¹⁰ ta sa ngəra'wə dza na va Hyala tərənɸ. Ka dza naa məni zhəhwər ti ya ce' tsətsəw, sa nzanay, tərənɸ satiy nəfə tsa n zə. Ya wa ntsaa tsəfəkwə kwa kwəma saa dza səɸa tsa vay, war ta sah wə ngəra'wə dza na mbə ghwə, lə mbə barəwdəw, kwa kwəma ka kwal Hyala dəwdəw ni mə ghwəmə, lə kwa kwəma zəghwə təmbəkə tsa Hyala va.

¹¹ Ma inəghwə tsa ghwə sa ghəshi va ngəra'wə mbəy, war mbə takwəsə dza naa nza ya pa' hwəmba. Mbəzliy tsəfəkwəhwə tsəfəkwə va kwa kwəma saa dza səɸa tsa va lə kwa kwəma pa ci va ngati məndi, mba'a məndi tsaslanatishi lamba ciy, ka dza ghəshiy kwəmavə dəkəva

tepəw. War tsəgha dza ghəshiy nza mbə sa ngəra'wə, havəghwə lə həvir gwa'a» kə.

¹² Ma na mbəzliy dī fəti ta *kwəma pəhəti Hyala, mbəzliy nəw Yesəw lə nəfə tsa shi gwanay ghəshi mbəzli Hyalay, ə kə ghəshiy sə'wa kwəma.

¹³ Ma fee ba na, məli ndə mbə gəzə kwəma səəkə mə ghwəmə, a kə na: «A Zhanj bəvə gəta tsasli shiy, a gha tsasli kwəma dzee na ta gəzəna: Ghava na sənzənva, pa' ka dzar kwa kwəmay, mbəzliy zləbavə kwəma Ndə sləkəpə, ka nəw ghəshi lə ghəra sləni pa' ka bəkwəshi mbəy, mbə vəshi dza ghəshiy nza» kə. Sa gəzəkə na tsəgha, ma kə *Safə tsa Hyala kaa zləba kwəma va na: «Yi katanj, tsəghaa nava. Gwa'a kədfamti ghəshi sləni shi, ta dəkəva dza ghəshi va sləni ghərahwə ghəshi va tərənəw na. Sa nzanay, mbə ci na sləni ghərahwə ghəshi va, mbəzli wəzə ni na ghəshi» kə.

Njasa dza ka kwal Hyalaa kərə shi tə hidī

¹⁴ Zhini sa nə ya njə'wə pən dība na, kar tə zhamakwa kwələbi dzəy tə ghwəmə zləlahə. Təzlezlezlezi ghaa nashima. Dzəghwa mba'a tsahwəti sə dzəy tə zhamakwa va mənəzəy war we' ndə ngəri, mba'a daghwəba miydala tsa məntim tə mbəzə mbə ghən ci. Mba'a mbetə ta dəvə ci, ka zəmə mbetə tsa va.

¹⁵ 'Wakəvə tsahwəti *ndə kwal tsa Hyala tība bələhwətə səvəriy mbə *ciki Hyala. Tapə ghəci ta gəzanci kwəma zlanzlan kaa ntsa mənəzəy va

14:12 14:12 13:10 **14:13 14:13** 1:3; 16:15; 19:9; 20:6; 22:7, 14;
Ebr 4:9-10 **14:14 14:14-20** Zhəw 4:13; Mt 13:39-40 **14:14**
14:14 1:7, 13

dzøy tə zhamakwa kwølefi, a kə ngəci na: «A ntsa lə mbetə tsa, ə pə ghaa kəsli shiy nakəshi ni lə mbetə tsa gha va. Sa nzanay, a vəghwə tsa məni shiy səəkə kwamti məniy. Ava gwa'a gwa'a nakamtəvashi shiy tə hidfi, gar kəsli ghəshi» kə.

¹⁶ Dzəghwa tsa mənzøy va ndə dzøy tə kwølefi zhamakwa ki, tapə mbə kəsli shi tə hidfi lə mbetə tsa ci va. Dza na pəŋw pəŋw, kəslamtishi.

¹⁷ Nighee ɓa na, tsahwəti ndə kwal tsa Hyala səvəriy mbə ciki Hyala tsa mə ghwəmə va, mba'a tsa ci mbetə və kwərakwə, ka zəmə mbetə tsa va.

¹⁸ Zhəghwa tsahwəti ndə kwal tsa Hyala mba'a səəkəy dza kwa pətsa ka məndi vaa fə shiy ti ta pəsanta shiy kaa Hyala. Ma tsava ndə kwal tsa Hyala naci kiy, ghəci sləwa na ghwə. Dzəghwa na ka gəzə kwəma zlanzlan kaa ndə kwal tsa Hyala tsa lə mbetə tsa zəmə va ta dəvə ci, a kə na: «A ndə kwal tsa Hyala tsa lə mbetə tsa ta dəvə ci, ə pə ghaa slasla ya fəhi tə veher tə hidfi lə mbetə tsa gha tsa zəmə, sa nzanay, a ghəshi təhantəvashi gwa'a gwa'a» kə.

¹⁹ 'Wakəvə ndə kwal tsa Hyala tsa va, mba'a slaslanti ya fəhi tə hidfi, lə mbetə tsa ci va. Dza na mba'a ɓəsəvə ya fəhi va, mba'a dzaa shəkaghwashī kwa tsə'wə tsa ka məndiy ɓəsə shiy kwa ta ɓəsəshi. Sa satiy nəfə tsa Hyala va tsəgha mənti na tsə'wə tsa va.

²⁰ Ma tsə'wə tsa ka məndi vaa ɓəsə shiy kway, vəgha bəla niy fəy məndi, kala kama mbə məlmə. Ma sa kədi məndi ya fəhi va ta mbə məndiy ɓəsə yam səvəri mbə shi ki na, dza

miymiy səvəri mbə shi, war ka hwəə səəmə, ka dzəy tə ngwəla nja ghərakwəli, ka dza kərakə, gar kiləwmetər bələkwə bələkwə mahkan (300). Tədfəm tsa həl tsa kəsliti ghəshiy, gar pa' tə bazli ndə kwa.

15

Njasa dza ka kwal Hyala mbərfəñ, ta bə kwa kərnı ngəra'wə mbərfəñ dzəti hidı

¹ Nighee dıba na, nihwəti shiy təzlishi 'yahə'yahəshi dzəy tə ghwəmə, ka mənira madəña nıva shiy tərəñw. Shi vay, ka kwal Hyala na ghəshi mbərfəñ. Ya wa ndə mbə shiy, lə ngəra'wə kwətiñ mbə dəvə ci. Ma ngəra'wer mbərfəñ ni va və shi kiy, ghəshi na kwa kərnı ngəra'wer. Sa nzanay, li shi cıva kwa kərnı bə nəfə tsa Hyalaa dzəkən mbəzli tə hidı.

² Nighee bə na, nihwəti shiy tıba, riñriñ ndəba nıghə məti, bəñw ghəshi nja kwəfa dikə na. Zhini mba'a ghwə mbə shi kabə kabə. Nighee na, mbəzli tıba, mbəzliy mənishi ka miydalahi, sa niy zləba ma ghəshi tsəfəkwə kwa kwəma saa dza səfa tsa va ghəshi lə pa ci va niy ngati məndi, zhini kalaa niy zləba ghəshi məndiy tsasli lamba ciy dzəti shi. Gar gar gar ghəshi gagarəshi tə shi nja nıghə məti ni va. Lə gəzhəpipir ta dəvə shi, sa tahanavəshi Hyala.

³ Dza ghəshi ka ha cəm tsaa niy ha *Məyizə ndə ghəra sləni tsa Hyala va. Cəm tsa va dıbay,

15:1 15:1 4:5; 15:7; 16:1; 17:1; 21:9 15:2 15:2 4:6; 5:8; 13:15, 18; 14:2 15:3 15:3-4 4:11 15:3 15:3 16:5-6; 19:2; 22:12; Nəw 32:4; Cem 145:17; cəm: Səvəri 15:1; Cem 111:2; 139:14

cəm tsa ntsa har mēndi vaa «Zəghwə tēmbəkə»
na. A kə ghəshi kaa ha cəm tsa va na:

«A Hyala kwa sləkəñəy, saa gwəramti tē bərçi
gwa'a gwa'a,

a ta sləni ghəra ghay, dikə na tərəñw, wəzə na
tərəñw,

ka tañamti shiy gwanashi.

War lə kwal tsa nzə mēni gha na gha kwəma, ya
hwəmba.

Ya hwəmbay, kwəma katanj na sa mēni gha dība.

Gha sləkə na hwəlfə mbəzli tē hidī gwanashi.

⁴ A Ntsaa sləkəñəy, wa tsava ntsaa dza vaa ni:

“Gar hazləni nzee va gha neyew” kəa?

Kwəma səəkə tsava ntsaa dza vaa dī ma

fə shəndəkə dzəti ghaa?

Tsava ndə tība ya kwətīñəw.

Sa nzanay, gha na sa dƛewdƛew tsa kwətīña.

Ta səəkə dza hwəlfəhi mbəzli tē hidī gwanashi,
ta tsəfəkwə kwa kwəma gha.

Sa nzanay, a mbəzli tē hidī gwanashi

nata sləni ghəra gha njasa nza na lə kwal tsa
nzə» kə ghəshi.

⁵ Nighee ba na, *ciki Hyala tsa mə ghwəmə
ghwənantəyay. Mba'a ciki Hyala tsa tsati mēndi
tə məgapa, niy fəy mēndi shi *sla kiri tsa Hyala
lə mbəzli kwa mbəba.

⁶ Nighee na, ka kwal Hyala mbərfəñ ni va nza
ngəra'wer mbərfəñ mbə dəvə shi, mbə səvəri,
cīdīdīdīdīdī, səəkə mbə ciki Hyala tsa va. Lə
kwəbənər tərəñw tərəñw ni, tezlezl tezlezl ni

kən ghən shi. Mba'a mēndi pəhəti kwəbenjer va lə kanda tə mbəzə sar mbə hati shi.

⁷ Dzəghwa tsahwəti kwətiŋ mbə shi faðə ni va piy, kwətiŋ kwətiŋ kwətiŋ ghəci tahananəshi həlepipi kaa ka kwal Hyala mbərfəŋ ni va, pəya' pəya' pəya' nəfə tsa Hyala ti shi, sa satiy naa dzəkən mbəzli. Hyala vay, mbə piy na ya pa' hwəmba.

⁸ Dzəghwa inəghwə takwəs kwəs kwəs səəkəy mbə bərçi Hyala, lə mbə shəndəkə tsa nɛzə, paf ghəci təhay ciki Hyala. Shanj ndə kaa kwal tsaa zhəmbəy dzəmbə ciki Hyala ghwəla ghala pətsa va. Pa' ghala pətsa dza ka kwal Hyala vaa kədamti məni ngəra'wer mbərfəŋ ni va bənavəshi mēndi kwal ta məni shi gwa'a.

16

Ka kwal Hyala mbərfəŋ mbə shəkə kwa kərnī ngəra'wer dzəti hidī

¹ Ləy hwəm ki, ma fee na, məli ndə mbə gaka zlanjlanj, səəkə mbə *ciki Hyala, mə ghwəmə. Ka gəzə kwəma ghənzə kaa ka kwal Hyala mbərfəŋ ni va, ma kə na: «A ka kwal Hyala mbərfəŋ ni ni, mbalam shikəm nəfə tsa Hyala va satiy pəya' pəya' pəya' tsa mbə həlepipi dzəti hidī. Shikəm, sa kwa həlepipi va va mbərfəŋanavashi» kə.

² Sa gəzəkə məli va kwəma va tsəgha na, dza kwa taŋa ndə mbə ka kwal Hyala va mba'a dzaa

15:7 15:7 4:6; 14:10; 16:1 **15:8 15:8** Səvəri 40:34-35; Ezay 6:4; Ezhek 44:4 **16:1 16:1** 15:1; Cem 69:25; Ezay 66:6; Zher 10:25
16:2 16:2 13:15; Səvəri 9:10

shəkati tsa vø va nəfə tsa Hyala mbə həlapəə dzəti hidfi. Ma sa shəkati na na, 'wakəvə zheher jikir gaga ni ka zhipə tərəŋw, mba'a ghəshi ndandaghati mbəzli nza lamba saa dza sədʒa tsa va va ti shi, shiy tsəfəkwə va kwa kwəma pa ci va ngati məndi.

³ Dza kwa baka *ndə kwal tsa Hyala, mba'a dzaa shəkati tsa vø va nəfə tsa Hyala mbə həlapəə dzəti kwəfa dikə na. Ma sa shəkati na na, ndəfa gwəyəm mbəri, pə gha kaa yam, sa zhəghəshi ghəshi. Dzəghwa shiy piy mbə yam va, mba'a ghəshi bəkwəshi gwa'a gwa'a.

⁴ Dza kwa mahkana ndə kwal tsa Hyala mba'a dzaa shəkati tsa vø nəfə tsa Hyala mbə həlapəə dzəti yam kwa hələdʒemer, lə mətəhi yam gwa'a. Ma sa shəkati na na, mba'a yam va mbəərəshi gwanashi ka miymiy.

⁵ Fee ki na, ndə kwal tsa Hyala tsaa sləwa yam mbə fal Hyala, a kə na:

«A Hyala, war gha na Hyala kwətija.

Dewdew nza gha, gha na Hyala

ghala hidfi ghwəla ta ghava,

zhini gha Hyala sana fa.

Ngwəvə slati gha nay, ngwəvə lə kwal tsa nzə na.

⁶ Ma mbəzli tə hidfi niy,

tərəŋw səəkə ghəshi mbə shəkə

miymiy mbəzli ghaa dzəti hidfi,

lə shi ka gəzə kwəma gha.

Sa dza gha sanay,

mba'a gha fanavəshi miymiy ta sashi ghəshi.

Jəw mənta kwəma va lə kwal tsa nzəw» kə.

⁷ Fee ki na, məli ndə mbə gəzə kwəma səəkə mə pətsa ka məndi vaa fə shiy ti ta ta Hyala, ma kə na:

«Yə katanj, Hyalaa gwəramti tə bərci, dzərvə mbə na gha ngwəvəw, lə kwal tsa nzə ka ghaa sla ngwəvəə dzəkən mbəzli» kə.

⁸ Dza kwa fada ndə kwal tsa Hyala, mba'a dzaa shəkakən tsa və va nəfə tsa Hyala mbə həlapəə dzəkən vici. Ma sa shəkakən na na, dza vici ghala pətsa va ki, mba'a kwəmavə kwal ta ndindi mbəzli tərənjw tərənjw nja ghwə.

⁹ Ya tsəgha ndindi vici mbəzli nja ghwə ki na, a dī tsa titihwə ghəshi kaa Hyala ka zhəghəti nzəy tsa shiw, zhini a dī fə shəndəkə ghəshiy dzəti Hyalaw. Dza ghəshi, tapə ghəshi dzəmbəshi mbə tsətsəərə slən tsa Hyala. Sa nzana səvəri mbə bərci Hyala va ngəra'wə tsa sanshi ghwə va va səəkə.

¹⁰ Dza kwa cafa ndə kwal tsa Hyala, mba'a dzaa shəkaghwa tsa və va nəfə tsa Hyala mbə həlapə kwa gəzli mazə saa dza səfa tsa va. Ma sa shəkaghwa na na, 'wakəvə pətsa mənī na va mazə ti tərkwəsl, mənīy va kwəslī. War ə mbəzliy pə pərə sli'i shi va ngəra'wə tsa kən shi.

¹¹ Ya tsəgha na ghəshi mbə sa ngəra'wə va zheher ti shi va ki na, a dī tsa titihwə ghəshi kaa Hyala ta zlata mənī kwəma shi va jikir naw. War tsəərə na tsətsəərə ghəshi Hyala mə ghwəmə, va ngəra'wə tsa va.

¹² Dza kwa kwanja ndə kwal tsa Hyala mba'a dzaa shəkati tsa və va nəfə tsa Hyala mbə həlapəə dzəti həl tsa dikə tsa. «Efəratə» kə məndi kaa slən tsa ci. Ma sa shəkati na na, dza həl tsa va nza'jəw mbasəy, ta mbə mezhizhə tə hidī dza kwa ghwəməə kwəmavə kwal ta tanjə ghəshi.

¹³ Nighee difa na, hyeler təzlishi tə pətsa va mahkan, war nja gwambə nja gwambə gha nashima. Tsahwəti mbə hyeler vay, səvəri mbə miy sa wa'i kəlbə tsa va səvəri na. Tsahwəti na, səvəri mbə miy saa dza səfa tsa va. Ma tsahwəti tsa va na, səvəri mbə miy ndə Hyala ndə dzərvə.

¹⁴ Hyeler va mahkanashiy, səəkə va *ndə jaka tsa Hyala səəkə ghəshi. Ka ghəshiy dzay, ka məməni kwəma maɗaɗa maɗaɗa na dzar mbə mbəzli. Ka dza va mezhizhə tə hidī gwa'a gwa'a, ta basətishi, ta dza ta mbəz lə Hyalaa gwəramti va tə bərçi gwa'a gwa'a, fəca vici dza naa ci dikə tsa nɗə vaa səvəriy dzəti ngwəla.

¹⁵ Ma kə Ndə sləkəpəy: «Favə tə ghwəy wəzə. Yənəy, war vətəghə dzee ta səəkə njasa ka ndə ghəli vaa səəkəə dzakə ndə. Ma ntsaa dzaa nzəyəy kala bə ma hi, lə kwəbənər ci kən ghənəy, lə vəshi dza naa nza. Na naciy, ka dza naa nza hasəy gar ha'wə ghəci kwa kwəma mbəzli sa kee səəkəw» kə.

¹⁶ Ma sa dza hyeler mahkan ni vaa basəkə mezhizhə ki na, səəkə ghəshi rəssə ghəshi

basøyshi tē pōtsa har mēndi vaa: «Har-magedanw» lē kwēma ka *Ebērē.

¹⁷ Dza kwa mbērfaṇa ndē kwal tsa Hyala mba'a dzaa shēkambē tsa vē va nēfē tsa Hyala mbē hēlapē mbē safē. Ma sa shēkambē na, fee na mēli ndē mbē gaka lē bērci, sēkē mbē ciki Hyala, sa sēkē na tē pōtsa nza gēzli mazē Hyala va. Ma kē na: «Waa gwa'a na kwēma» kē.

¹⁸ 'Wakēvē pi tsēgha war ka wampidī, ka ndēmndēmē, ka dērazli. Dzēghwa hidī mba'a ghēshi gērgērēshi tērēṇw tērēṇw. Gēla gērgērē hidī vay, ghala ngati Hyala ndē ngēri na, sēkē hidiy gērgērēhwē gērgērē tsēgha tērēṇw tsa shiw.

¹⁹ Ma sa gērgērēshi hidī tsēgha na, mba'a mēlmē dikē na va tsatsavērīvata mahkan mbē. 'Wakēvē mēlmēhi tē hidī gwanashi, mba'a ghēshi ngangazlashi. Dzēghwa Hyala mba'a zhiniy zēzēvē kwēma *Babilanw mēlmē dikē na va. Dza na mba'a sanamiy ngēra'wē tērēṇw tērēṇw, sa nzana tērēṇw nēfē tsa nzē satiy dzēkēn.

²⁰ Ma hidiy niy nza dzar kwa jipē yam na, ra'i ghēshi zashi. Zhini ra'i kēlēṇer kala nashi mēndi ghwēla.

²¹ Dzēghwa kwa cakasla dikē dikē na, ndēḃa hērāmbēzli ndēḃa hērāmbēzli, mba'a nzēmēkēvata sēkē mē ghwēmēē dzēkēn mbēzli tē hidī. Ma shēndēkē tsa nzē kwētīṇ mēndiy bērkēy, gar reeta bēhwē 'wēni. Tapē mbēzli dzēmbēshi mbē tsētēsērē Hyala, sa

zhanshi kwacakasla va, ka sanshi ngəra'wə
'yahə'yahəy.

17

*Kwəmaa dzəkən məlmə bətim nja mali kwa
ghwərghwər lə dzəkən saa dza səḏa*

¹ Ma ləy hwəm kwəma va ki na, dza *ndə kwal tsa Hyala kwətiŋ ta ka kwal Hyala mbərfəŋ ni va nza həlepipi mbərfəŋ və shi, ndəs səəkəy dzəvəghee, ka gəzara kwəma, a kə na: «A Zhanj, ndi e ciŋa njasa dza Hyala ta santa ngəra'wə kaa mali kwa ghwərghwər dikə na va. Kwa ghwərghwər vay, ghənzə na məlmə dikə na va ləy məndi dzəy vəgha həledemer daŋ.

² Mezhizhə tə hidiy, tərəŋw səəkə ghəshi mbə məni ghwərghwər lə mali va. Zhini tsəgha ghənzə ghyamti mbəzli tə hidiy lə ghwərghwər tsa nzə va, njasa ka tay vaa ghyamti mbəzli» kə.

³ War sa gəzəkə na tsəghay, nighee na safə tsa Hyala səəkəy dzəkənee, dza ndə kwal tsa Hyala tsa va mba'a bəghəraa dzəti gamba. Ma yən mbə gamba va ki na, mba'ee nata mali tiḃa dallə ghənzə mə saa dza səḏa. Saa dza səḏa tsa vay, ngezhezhez ghəci. Mbərfəŋ ghənedemer ti, mba'a təlimim məŋ mbə shi. Dza mba'a məndi tsatsaslati slənedemer dzar tə vəgha ci gwanata, slənedemer va na, shiy tsəərə Hyala ghəshi.

⁴ Ma mali va nanzə ki na, mba'a pakən kwədeler ka gəna tərəŋw tərəŋw ni. Dzəghwa

17:1 17:1 Zher 51:13 **17:2 17:2** 14:8; 17:18; 18:3; Zher 51:7; Nahwəm 3:4 **17:3 17:3** Safə tsa Hyala: 1:10; 21:10; Ezhek 8:3; 40:2; saa dza səḏa: 13:1-2 **17:4 17:4** 18:3, 16; Zher 51:7; Ezhek 28:13

na ghaslə ghaslə ghaslamtəvata tərəŋw, lə shi vasətim tə mbəzə, mba'a nihwəti shi ghaslə tə dimə ghəŋghən ghəŋghən. Mba'a həlapə mbəzə və ta dəvə nzə. Pəya', kwəma jikirkir na ti, kwəma nja ghwərghwər tsa nzə va ka naa mənı.

⁵ Mba'a slən kwa dəghaŋ kwəma nzə tsasli tsasli, slən kala gar sənay bazhə tsa ci mbəzli. Ma kə mənđi kaa slən tsa va na: «Məlmə *Babilanŋw dikə na, mbəghəshi ka mənı ghwərghwər lə ka mənı kwəma rəđa rəđa na tə hidı gwa'a» kə mənđi.

⁶ Ma mali va na, tərəŋwee nata ghənzə ghita sa sahwə na miymiy mbəzli Hyala bakwamti mənđi, mbəzliy niy nəw Yesəw lə nəfə kwətıŋ. War sa natee tsəgha na, war ə nava kwəmaa mənđa mađaŋa gwa'a tsəgha.

⁷ Dzəghwa ma kə ndə kwal tsa Hyala tsa va kaa ngəra na: «A Zhanj, tawa mənıŋa kwəma va mađaŋa shəka?» kə. Ma kə dıba na: «Kadiw e citəŋa sləkar tsa kwəma kən mali nata gha na, lə sa kən saa dza səđa tsa nata gha tsa ghənzə mə dallə. Saa dza səđa tsa vay, ghəcivavay na sa nza ghən va ti mbərfəŋ, mba'a təlimim mənı.

⁸ Ma saa dza səđa tsa nay gha vay, sa tə ghwəməy tsa ka piy niy nza na. Nanay tə ghwəməy na ghwəlaw. Nanzə ki, taa nza kwa kwəma jəwəy, ta zhini dza naa piy. Ka na dza na, mba'a zhəkəməy kwa kə'wə tsa təđəm tsa va. Sa ka na səəməy na, ka Hyala dza mba'a zamti kwa bətə. Ghala ghava hidıy, a Hyala niy tsaslaghwa slənedemer mbəzliy dzaa piy ta kwa

ndimndim kwa zliya. A nihwəti mbəzli tibay, niy tsaslaghwa slənedfemer shi naa dzəghwa zliya vaw. Ma sa ka mbəzli kama slənedfemer shi va kwa zliya va nay saa dza səda tsa vay, madəna dza ghəshiy nata nava kwəma. Sa nzana tə ghwəmə ghəci niy nza, mba'a mətuy na na, zhini kwa kwəma jəw na, ta zhəkəy ghəci dza dība.

⁹ Ka ndə gha favə shini wəzəy, war ndə nzana lə məhərli və, ka mbata təkə kwəma tərənɟw dza ndəə favəshi. Nighəti sana, ghən tsa nay gha tsa mbərfən tsa tə saa dza səda tsay, dəlegwigwi mbərfən, ghəngħən ghəngħən, Shi nzəyta mali va mə shi na ghəshi. Zhini, mezhizhə mbərfən ghəngħən ghəngħən ghəshi dība.

¹⁰ Ma nihwəti mbəzli cifə mbə mezhizhə mbərfən ni vay, gwa'a na tsa shi vəghwə tsaa məni mazə. Kwa kwaɲa mazə nacy, ghwəlay na sana mbə məni mazə tsa ci. Ma na kwa mbərfəna tsaa tərmbə va nacy, ghwəla na tsa ci vəghwə tsa dza naa məni mazə ti ta səkə. Sa ka vəghwə tsa ci va səkəyəy, ka dza naa hiy mbə məni tsa ci va mazəw.

¹¹ Ma saa dza səda tsaa niy nza va tə ghwəmə ka piy, zhini kala zhini ghəciy nza tə ghwəmə sana dībay, ghəci na kwa dəghasa mazə də'wə ghən tsa ci. Ghəci ba na, tsahwəti mazə mbə shi mbərfən ni va ghəci niy nza dība, ta zamti Hyala dza, kwa bətə.

¹² Ma təlimim mən ni va nashi gha mbə ghən saa dza səda tsa vay, mezhizhə mən ghəngħən ghəngħən na ghəshi. Ghwəla na ghəshi ta səkə ta məni mazə. Sa ka ghəshi səkəshiy, ta

kwəməvə bərçi dza ghəshiy dza, ta mēni mazə kwasəbə saa dza səfa tsa va, ge'i ge'i gar vəghwə jəwə tsətsə gwa'a tsəgha.

¹³ Ghəshi ghəshi mezhizhə va maṇanavashiy, kwəma kwətiŋ na na sa mbə ghən shi. Kwəma mbə ghən shiy, ghəra sləni kaa saa dza səfa tsa va lə bərçi shi gwa'a gwa'a, ta mbə ghəciy mēni mazə, na kwəma mbə ghən shi.

¹⁴ Ma sa ka ghəshiy dzay, ka dza ta mbəz gwanashi lə ntsa nja zəghwə təmbəkə tsa va. Ka ntsa va dza ghəshi lə ni ci va mbəzli na, mba'a 'wəshamti shi, sa nzana Ntsaa sləkə mbəzliy sləkəpə ghəci. Zhini ghəci mazə tsaa mēni mazə dzəkən mezhizhə. Ni ci va mbəzliy nəw va lə nəfə kwətiŋəy, mbəzli təravə Hyalaa harvəshi na ghəshi» kə.

¹⁵ Zhini ma kə ndə kwal tsa Hyala tsa va ngəra difa na: «A Zhanj, ma yam nashi gha va mali kwa ghwərghwər va mənəy kən shiy, mbəzli dāŋ na ghəshi, mbəzliy səəkə tə hidī ghəngħən ghəngħən, ya hwəlfə ka wa ghəshi, ya kwəma ka waa gəzə ghəshi.

¹⁶ Ma na təlimim mənə ni va nashi gha, lə saa dza səfa tsa va ta gwa'ay, ka dza ghəshiy dī kwəma mali kwa ghwərghwər vaw, ka ghəshi dzay, mba'a ghəshi papahwə shiy mbə dəvə nzə gwa'a gwa'a, mba'a ghəshi zlata dirinṭa. Ka ghəshi dza difa na, baŋ kəsəti, ka pərə. Sa ka ghəshi pərəvəy, ka ghəshi dza kaa naa dzaa

17:14 17:14 19:16, 19; Nəw 10:17; Cem 136:3; Dani 2:47; 1Tim 6:15 **17:15 17:15** 17:1 **17:16 17:16** 17:2; 18:8; SləniTaH 21:9; Ezhek 23:29; 'Wəzh 2:5

tərmbə vəgha nzə bərkidə ghəshi ndamti mbə ghwə.

¹⁷ Hyala mənti na nza kwəma kwətiŋ na mbə ghən mezhizhə mən ni va, ta ghəra sləni ghəshi kaa saa dza səfa tsa va, ta mbə ghəciy məni mazə. Ma mənti Hyala kwəma va tsəghay, ta mbə mezhizhə vaa mənti kwəma di na. Ma sa ka saa dza səfa tsa va dza ki na, ka məni mazə pa' ghala pətsa ka kwəma gəzəkə Hyala dzəghwata kwa.

¹⁸ Ma na mali nata gha va ta na tsa nzə ghən kiy, ghənzə na məlmə dikə na va, nza bərci vəə dzəkən mezhizhə tə hidī gwa'a gwa'a» kə.

18

*Ngwəvə Hyalaa dzəkən məlmə *Babilanw*

¹ Ma ləy hwəm kwəma va ki, sa nə ya njə'wə pən na. Tsahwəti *ndə kwal tsa Hyala mbə səəkə mə ghwəmə, lə bərci və tərənw. War ka mbərə bama tə vəgha ci dzar tə hidī gwa'a gwa'a.

² Dzəghwa na ka zlapə kwəma ghəci zlanzlan, a kə na: «Aya, waa gwa'a na kwəma, a məlmə Babilanw dikə na va ngazlata. Gwa'a gwa'a ngazlata Babilanw. Nanay, pətsaa nzəy tsa hyeler zhəghəta na. Mbə basəva hyeler. 'Yegwer gəmgəm ni gwəramti mbəzliy dīmay, mbəba basəva ghəshi.

³ Sa wana ngazlata mælmæ Babilan̄wøy, sa nzana mba'a ngadambæ mbæzli tæ hidfi gwa'a gwa'a dzæmbæ mæni ghwærghwær tsa nzæ va, mba'a ghyamtishi li, njasa ka ndæ vaa ghyi va tay. Mba'a mezhizhæ tæ hidfi gwanashi dzæmbæshi mbæ mæni ghwærghwær li. Dzæghwa tæren̄w ka zhæghæ dævæ tæ hidfi mænishi ka ka shiy, tæ mbærkæ shi nzæ va wæzæ wæzæ ni gwæra ndæ ngæriy maw» kæ.

⁴ Fee diba na nahwæti mæli mbæ gæzæ kwæma sæækæ mæ ghwæmæ, a kæ na: «Na na ghwøy ghwøy ni ya mbæzliy. Sæværiñwøyæm mbæ mbæzli mbæ mælmæ va. Vantaa ghwøy dzaa dzæmbæn̄wøy mbæ mæni kwæma shi va jikir na. Ka ghwøy nighæ na, jakæ ghwøy taa nza li shi tæ ngæra'wæ tsa shi va dza ghæshiy sa kwærakwæ ba.

⁵ Sæværiñwøyæm mbæ shi næ ya ngæn̄wøy. Sa nzanay, tæren̄wøy na jikir tsa mænti mbæzli va. Zamti ghæn Hyala ta kwæma shi va jikir na tepæw.

⁶ War æ pæ ghwøy wanshi ngæra'wæ tsa shi va kwærakwæ, njasaa niy sanamiy ghæshi va kaa mbæzli. Tan̄ kwæma mananati ghæshi va kaa mbæzli pæ ghwøy mananshi. Bakæ sæfa pæ ghwøy dzaa sanamiy ngæra'wæ tsa sanamiy ghæshi va kaa mbæzli.

⁷ War æ kæ mændi sanamiy shi ngæra'wæ tæren̄w. Ka pæzli ghæshi barciækwæ, ge'i ge'i læ dikæ tsaa niy fati ghæshi va tæ ghæn tsa shi, læ wahæ tsaa niy næ'wæ ghæshi va kwærakwæ.

18:3 18:3 17:2; 18:11-19; Ezay 23:8; Ezhek 27:22-23, 33 **18:4**
18:4 Ezay 48:20; Zher 51:45; 2Kwær 6:17 **18:5 18:5** Ghava 18:20
18:6 18:6 Cem 137:8; Zher 50:29 **18:7 18:7-8** Ezay 47:8-9

Ma kə ghəshi mbə zəzə kwəma shiy: “Ghəyəy, nja mezhizhə nza ghəy tə pətsa nza ghəy tsa, nahwəti məlməə nza va nja mali mbəri na məlmə ghəyəw. Ka dza ghəy nza ta mbəri ka ghəy nza tepəw” kə ghəshi.

⁸ Sa zəzə ghəshi va kwəma tsəgha nay, ava war vici kwətinj dza ngəra'wer ni gwanashiy səəkəə dzəkən shi ki. Ka səəkə zəlghwə, ka bəkwə mbəzli, zhini ka səəkə ma, dza ghəshiy səəkəə dzəmbə məlmə shi va, tə vici kwətinj na. Ka ghwə dza difa na bərkidə səəkəə ndamti. Sa nzana Hyala kwa sləkəpəy, Hyala dikə na. Ghənzə sla na ngwəvə vaa dzəkən shi tsəgha» kə.

⁹ Ma mezhizhə tə hidī gwanashi niy mənəhwə ghwərghwər mbə məlmə va, ka məni wahə tsa shi mbəy, ta wahə dza ghəshiy dza sa ka ghəshi nay inəghwə takwəm kwəm kwəm məlmə va mbə ndi, mbə mbəri dza ghəshiy nza ti.

¹⁰ Ka ghəshi dzay, mba'a ghəshi nzəyshi kərakə kərakə sa dza ghəshiy hazlənishi va gəla tsava ngəra'wə tsa mbə məlmə va va. Ma kə ghəshi taa ni na: «Akya kya kya kya! Ngəra'wə, gwa'a kwəma məlmə Babilanjw dikə na na niy nza lə bərci tərənjw ki mbəzlea! War dza mbə ler kwətinj gwa'a tsəgha na, gwa'a Hyala manamti ngwəvə gha, gwa'a kwəma gha kərətə na? Əh əhəj» kə ghəshi taa ni.

¹¹ Ka zhəghə dəvə tə hidī kwərakwəy, ta wahə dza ghəshi, mbə mbəri dza ghəshiy nza

ta mælmə va ʃa. Sa kama ndə tifa ghwəla gar səəkə ta pa shi shi va ka ghəshiy dəl.

¹² Ma shi ka ghəshi vaa dələy, shiy nja kar tsahi mbəzə, lə tsahiy məni gəna, lə nihwəti shi ghaslə nza dimə ti shi, lə tərmiyhi ka gəna ghəngħən ghəngħən, lə ləkwəsahi. Nihwəti diba na, shəghwə ka dimə ghəngħən ghəngħən. Lə shi fəditi məndi dzar tə sli'i ciw, lə tə shəghwə ka bərçi, mba'a ni pəsliti məndi tə tsahi mbəzə, mba'a ni tə tsahi ngəri ni, mba'a tə hakwə.

¹³ Ka zhəghə dəvə va dibay, kar ghəshiy dəl shi ka məndiy məniy dzəmbə er ta mbə ghəshiy nza wəzə, ka dəl 'wərdihi ghəngħən ghəngħən, lə shəghwə zən wəzə. Ka dəl tay, mba'a in, ka dəl hangway, lə ghwəpə gwa'a. Ka dəl slay, lə tənkesli, mba'a gədewesli, lə məwtiti gədewesli va shi gwa'a. Ka dəl mevivi, ka dəl lə piy tsa ndə ngəri ta gwa'a. Ka dza ndə nza tifa gar səəkə ta pa shi va gwanashi va ka zhəghə dəvə va ghwəlaw.

¹⁴ Ka ghəshi dza ki na, ka wahə. Ma kə ghəshi dzaa ni kaa mbəzli mbə mælmə va na: «A kia, a mbəzli mbə mælmə Babilanɔw ki. Nashimam shi mbə mælmə ghwəy ni wəzə wəzə ni niy maw ghwəy lidishi katanɔ ki. Shiy niy nza ni va ghwəy tərənɔw ni, lə wahə tsaa niy məni ghwəy va na, ra'i niva shiy zashi. Nək kala dza ghwəy zhiniy kwəməvəshi ghwəla ka ghwəy nza. Kay, kwətita nava kwəma ki» kə ghəshi taa ni.

¹⁵ Mbəzliy niy zhəghə dəvə va mba'a ghəshi kwəməvə shiy ka mənishi ka ka gəna tərənɔw

tərəŋw ni mbə məlmə vay, kərakə kərakə kərakə dza ghəshiy nzəyshi sa dza ghəshiy hazlənishi va gəla tsava ngəra'wə tsa mbə məlmə va va. Ka ghəshi dza na, ka wahəə dzəkən, ta mbəri ghəshi dzaa nza ta məlmə va.

¹⁶ Ma kə ghəshi dzaa ni na: «Akya, kya kya kya! Ngəra'wə. Gwa'a kwəma məlmə niy nza na dikə na ki mbəzlea! Niy nzay, ndəba maliy pakən kwədeler ka gəna ghəngħən ghəngħən niy nza na. Dzəghwa tərəŋw məndi niy ghaslamti pətsa mbəba lə shi vasətim tə mbəzə, mba'a nihwəti shi ghaslə tə dimə.

¹⁷ Dzəghwa war mbə ler kwətiŋ tsətsə gwa'a tsəgha ki na, kwədəp shi mbə va ndishi ki mbəzlea!» kə ghəshi taa ni.

Ma sa ka mbəzliy kabə kwambəwaler lə mbəzli shi dikə dikə ni, mba'a ka zhəghə dəvəə dza kwa kwambəwaler va, mba'a ka dza kwa kwambəwaler gwanashi dza na, mba'a ghəshi nzəyshi kərakə kərakə kərakə.

¹⁸ Ka ghəshi dzay, ka nighə məlmə va. Ma sa ka ghəshi nay inəghwə takwəm kwəm kwəm məlmə va mbə ndi na, ka ghəshi dza ka gəzə kwəma zlanjlanj, a kə ghəshi taa ni na: «Nahwəti məlmə tifa ka yəməva lə məlmə dikə na naw» kə ghəshi dzaa ni.

¹⁹ Ta mbəri dza ghəshiy nza ta məlmə va, ka ngərə hidiy dzəkən ghən shi, ka gəgəzə kwəma zlanjlanj, a kə ghəshi dzaa ni na: «Akya, ngəra'wə. Gwa'a kwəma məlmə niy nza na dikə na ki mbəzlea! Mbə məlmə na mənishi

ka kwambəwaler ka mbəzli ka shiy tərəŋw ni
nay gha ki mbəzlea! Dzəghwa war bərkidə ndita
sana, war mbə ler kwətiŋ gwa'a tsəgha ki! Kay»
kə ghəshi dzaa ni.

²⁰ Ma ghwəy na ghwəy ki, ghwəy mbəzli mə
ghwəməy, ə pə ghwəy vəshi sa ndamti ghwə
va məlmə va. Ghwəy mbəzli Hyala, lə *ka
kwal Yesəw, mba'a ka gəzə kwəma Hyalay, ə pə
ghwəy vəshi. Sa nzanay, tə kwəma məntəŋwəy
ghəshi jikir na bəsanakənsi Hyala ngwəvə va.

²¹ Ləy hwəm kwəma va ki na, dza tsahwəti
ndə kwal tsa Hyala lə bərci və mba'a madiy, dza
na cimbəŋ bəkən hakwə nja vəna dikə na. Kə
bəzləm ndəghaghwa kwa kwəfa dikə na. Ma kə
na: «Ava war tsəgha, dza məndiy ndəgha məlmə
Babilanw dikə na va nata ghwəy. War lə bərci
dza məndi ndəgha. Ka dza məndiy zhiniy nata
ghwəlaw.

²² Ma mbəzliy niy nza va mbə məlmə Babi-
lanw, ka tsa gəzhəpipir nihwəti, ka haha cemer
nihwəti, ka viy sherey nihwəti, ka viy təlimə
nihwətiy, ka dza məndiy favə gaka shi mbəba
ghwəlaw. Ka dza məndiy nashi ka fədi shiy mbə
məlmə va ghwəlaw. Ya gaka jəvəna məndi mbə
hə liy, ka dza məndiy favə mbəba ghwəlaw.

²³ Ka zhini məndiy nay waŋ tsa ghwə kwa
gərkəwa mbə məlmə va ghwəlaw. Ka məndi
nzay, ka dza məndiy zhiniy favə bəva tsa kar
mali lə zal mbə məlmə va ghwəlaw. Ma gha
gha məlmə Babilanw kiy, ka zhəghə dəvə mbə

18:20 18:20 12:12; Zher 51:48 **18:21 18:21** Zher 51:63-64

18:22 18:22 Ezay 16:10; 24:8; Ezhek 26:13 **18:23 18:23** Ezay
23:8; 47:12; Zher 7:34

gha niy gwëra na, mbë mbëzli ka zhëghë dëvë të hidfi gwa'a gwa'a kwatana. Dzëghwa mbëzli mbë gha dibay, ka mëmëni shi dimëdimë ni lë bërci *ndë jaka tsa Hyala. 'Wakëvë ghëshi kaa mëhërli hwëlfëhi mbëzli të hidfi cëke' ghëshi ngëfëhwë lë mëni shi shi va» kë ndë kwal tsa Hyala tsa va.

²⁴ Mbë dëvë mbëzli mbë mëlmë Babilanw nashi Hyala miymiy ka gëzë kwëma nzë, mba'a miymiy mbëzli nzë bakwamti mëndi. Zhini mba'a nashi miymiy mbëzli bëkwëhwëm gwanashi të hidfi mbë dëvë mbëzli mbëþa difa. Ava va tsëgha slanakënsi na ngwëvë va tsëgha.

19

¹ Ma lëy hwëm kwëma va, fee na mëlihi mbëzli mbë gaka më ghwëmë, ndëþa mëlihi mbëzliy þasëshi tërënjw, pë gha, ma kë gaka shi va na:

«Kay, falëm Ndë slëkëpë.

Hyala ghwëmmëy, ghënzë na kwa mbëlipë, zhini ghënzë sa shëndëkë na lë bërci vë tërënjw.

² Ngwëvë katanj na na nanzë ngwëvë.

Lë kwal tsa nzë ka naa sla ngwëvëë dzëkën mbëzli.

Njasa nzana tsa sana,

mba'a þasanakën ngwëvë nzë kaa mali kwa ghwërghwër na.

Mali vay, gwa'a gwa'a yidivëri na mbëzli të hidfi lë ghwërghwër tsa nzë va.

A Hyala þasanakën ngwëvë,

sa bakwanamti na ka ghøra sløni nzø» kø ghøshi.
³ Zhini ma kø ghøshi ba na: «Aleløwya war ø pø ghwøy fal Ndø sløkøpø. Inøghwø tsaa takwøse tsa sækø mbø mølmø dikø na na sa ndiva nay, ka dza naa kødi ya hwømbaw, war tsøgha dza naa takwøse pa' kwa ndimndim» kø ghøshi.

⁴ Dzøghwa pøhepøhir zhør bakø møtsøkø fadøti ni va, ghøshi lø shi fadø ni va piy, tsøføkwe tsøføkwe ghøshi tsøtsøføkweishi, ka fal Hyala mønzyø va tø gøzli mazø nzø, a kø ghøshi na: «*Amin, tsøgha na katanj, Aleløwya, fal pø ghwøy fal Hyala» kø ghøshi.

Bøli fir dzækøn jakøva tsa kar zøghwø tømøkø tsa Hyala lø mbøzliy zløbavø kwøma ci

⁵ Ma løy hwøm kwøma va ki na, dzøghwa møli ka gaka sækø tø pøtsa nza gøzli Mazø Hyala va, a kø na:

«Waa ø pø ghwøy fal Hyala ghwømmø,
 ghwøy gwananwøy ghwøy mbøzliy ghøranta
 sløni,

lø ghwøy mbøzliy di føti vø gwa'a.

Ya ni jøw jøw ni mbøzli, ya ni dikø dikø ni
 gwa'ay,

war ø pø ghwøy fal Hyala ghwømmø» kø.

⁶ Zhinee fa ba na, mølihi mbø gaka ndøba mølihi mbøzliy basøshi tøरणw, pø gha. Ma gaka va dibay, ndøba gaka yam kwa mødzerø, pø gha yøn fa, zhini gaka va diba na ndøba dørazli van, pø gha. Ma kø kaa kwøma gøzø na na:

19:3 19:3 inøghwø: 14:11; Ezay 34:10 **19:4 19:4** 4:4, 6; 5:7;
 Cem 106:48 **19:5 19:5** 11:18; Cem 22:25; 115:13; 134:1; 135:1
19:6 19:6 11:17; 14:2; Cem 47:6-10; 96:7-10; Zak 14:9

«Alelewya, ə pə ghwəy fal Hyala ghwəmmə,
ghənzə gwəramti na tə bərci gwa'a gwa'a.

Sa nzanay,

war ghənzə kwətita məni na mazəə dzəkən shiy
gwanashi sana.

⁷ Waa ə pə ghwəmmə vəshi, ka gargarə tərənɰ,
ka fə shəndəkəə dzəti Hyala.

Sa nzanay, a vəghwə tsa dza

məndiy pəhanci makwa zəghwə təmbəkə tsa
Hyala va səəkəy.

Ava gwa'a gwa'a pəhantəvata makwa ci va.

⁸ A məndi bənavə kwal kaa makwa ci va

ta pakən kwəbaŋ tsa tə dimə,

dewdew ghəci war ka mbərə wisl wisl wisl» kə.

Ma kwəbaŋ tsa wəzə tsa va pakən makwa va
kiy, sləni wəzə wəzə na dī Hyala ghərati mbəzli
Hyala na sava.

⁹ Ma kə tsahwəti *ndə kwal tsa Hyala kaa
ngəra na: «A Zhanj, bəvə gəta tsasli shiy gha a
gha tsaslaghwa kwəma na kwa zliya. A pə ghay:
“Ma mbəzli harashi məndi va, ta dza ghəshi ta
zəmə shiy mbə pəhə makwa zəghwə təmbəkə
tsa Hyala vay, vəshi na ta niva mbəzli” pə gha.
Kwəma vay, kwəma katanj na, Hyala gəzəkəvəri
na lə miy tsa nzə» kə.

¹⁰ Ma sa favee kwəma va tsəgha na, dzee
mba'ee tsəfəkwəra kwa kwəma ci, ta fal. Ma
kə kaa ngəra na: «Am, əhəŋ Zhanjəw, ka məni
gəla niva shiy gha ma. Yən tsa nay gha tsay,
ntsaa ghəranta sləni Hyala nzee kwərakwə,

njasa nza gha tsa sənzənva ghwəy lə nihwəti ngwarməhiŋaa nəw Yesəw. Va tsəgha na kiy, ka tsəfəkwə gha kwa kwəmee ma, kwa kwəma Hyala pə ghaa tsəfəkwə» kə. Ma kwəma cikəvəri Yesəw vay, ghənzə na ghən tsa kwəma gəzə ka gəzə kwəma Hyala kaa mbəzli.

Ntsa mə gədəw tsa pay tsa

¹¹ Ma nighee na, ghwəmə ghwənita, mba'a gədəw təzliy payəy, dallə ndə mə. Ma kə məndi kaa slən tsa ntsa mə va na: «Ntsaa məni kwəma lə kwal tsa nzə, ntsa katanj tsa» kə məndi. Na ci ngwəvə lə tsa ci mbəz gwa'ay, war lə kwal njasa təbə na na ghəshi.

¹² Ndəba ghani ghwə, pə gha kaa mətəhi ci. Dza pəer pəer pəerti məgapa mazə tə dimə ta ghən tsa ci dən. Mba'a məndi tsaslati slən ti. Slən tsa vay, tsahwəti ndə tiba mba'a sənay kala ghəci kwətiyəw.

¹³ Dza kirip kwəbanj tsa dikə tsa kən ghən ci. War miymiy ghaa nay ma kwəbanj tsa va. Ma slən tsa ntsa va ki na: «Kwəma gəzəkə Hyala» kə məndi.

¹⁴ Mba'a ka sawji mə ghwəmə kwasəbə, däl däl däl ghəshi mə gədewesli pay pay ni. Zhini lə kwəbeŋer tə dimə kən ghən shi, pay pay shi kwəbeŋer va, dəwdəw ghəshi ba.

¹⁵ Dza mba'a kafa'i səvəri kwa miy tsa ci, kikw kikw kikw ghaa nayma miy ti. Lə hwa va dza naa

19:11 19:11 4:1; 19:2; Cem 72:1-14; 98:9; Ezay 11:4; Ezhek 1:1-3; SləniKY 7:56 **19:12 19:12** 1:14-15; 2:17 **19:13 19:13, 15** Ezay 63:1-6 **19:13 19:13** Zhj 1:1 **19:14 19:14** 6:2-8, 11 **19:15 19:15** 1:16; 2:26-27; 11:17; 14:14-20; Zher 25:30-31

'wəshamti mbəzliy zləba ma kwəma ci tə hidfi gwa'a. Mazə tsa ghyanakə tsa dza naa məniny dzəkən shi. Ka na dzay, ka kəədfishi nja ya fə ka məndi vaa kədfi kwa tsə'wə, ta bəsə yam mbə. Ma kwəma dza na vaa məni tsəghay, ta ci nəfə tsa bəti Hyalaa gwəramti tə bərcki gwa'a gwa'a na.

¹⁶ Dza məndi kaa slən tsa ci mba'am tsaslatiy dzəti kwəbanj tsa kən ghən ci va, mba'a dzar tə dərse ci. «Mazə tsaa məni mazəə dzəkən mezhizhə gwanashi lə Ndə sləkə mbəzliy sləkəpə gwa'a gwa'a na» kə məndi kaa slən tsa va.

¹⁷ Nighee ba na, tsahwəti *ndə kwal tsa Hyala mə garə dzəy tə hwər vici. Dza na ka zlapə kwəma kaa slən igwə tsaa zli dzəy tə ghwəmə məba kərakə, a kə na: «A 'yegwerəy zli kərakə ni dzəy tə ghwəmə, waa basəvam səəkə gwananjwəy ta makwaghwa məntənjwəy Hyala.

¹⁸ Səəkəm, a ghwəy tsənjwə sliw tsa tə vəgha mezhizhə tə hidfi, lə sa ka sawji, mba'a sa mbəzli shi dikə dikə ni. Səəkəm a ghwəy tsənjwə sliw tsa tə vəgha ka zlərə gədewesli, lə gədewesli shi ta, mba'a sliw tsa mbəzli gwa'a gwa'a. Ya sa mbəzli yakə məndi yaya ni, ya sa ni papa ni. Ya sa mbəzli dikə dikə ni, ya sa mbəzli jəw jəw ni gwa'a» kə.

¹⁹ Ma nighee ki na saa dza sədfa tsa va ghəshi lə mezhizhə tə hidfi gwanashi, mba'a ka sawji shi, ghəshi basəshi ta dza ta mbəz lə ntsa mə

gədəw tsa pay tsa va, ghəshi lə ni ci va ka sawji kwərakwə ki.

²⁰ Dzəghwa mba'a məndi kəəsəhwə kar saa dza səfa tsa va, ghəshi lə ndə Hyala ndə dzərvə tsa va. Ndə Hyala ndə dzərvə tsa va na saa niy məməni shi maɗaɗa maɗaɗa ni va kwa kwəma saa dza səfa tsa va, mba'a niy ngəngəɗəhwə mbəzliy nza lamba saa dza səfa va ti shi. Mba'a mbəzliy niy tsəfəkwə va kwa kwəma pa saa dza səfa tsa va. Ma sa kəəsəwə məndi kar saa dza səfa tsa va, ghəshi lə ndə Hyala ndə dzərvə tsa va tsəgha ki na, mba'am dzaa shəkambəshi ləməcishi mbə ghwə pəhatam tə barəwdəw. Ndəba kwəfa, pə gha kaa nava ghwə.

²¹ Dzəghwa ntsa mə gədəw tsa pay tsa va, mba'a nzəratı niy tərmbə va mbəzli tə hwa mbə miy tsa ci va. Mba'a 'yegwer tə hidı gwa'a gwa'a bəsəkəvashi, ta tsəɗwə sliw tsa shi. Bəhə bəhə ghəshi bahantəvashi.

20

Kwəmaa dzəkən piya bələkwə mən (1'000)

¹ Nighee ɓa na, tsahwəti *ndə kwal tsa Hyala mbə səkwa səəkə mə ghwəmə, lə shiy ghwəni miy kə'wə tsa təɗəm tsa va, mba'a dəɗw tsahi və ta dəvə ci.

² Dza na tasl dzaa kəsəti sa nja kəlbə tsa va. Ghəci na shishi tsaa niy nza va kwatəɗa, sa nə məndi va: «Mazə tsa hyeler»kə məndi, tsahwəti slən tsa ci na: «*Ndə jaka tsa Hyala» kə məndi.

19:20 19:2013:1-2, 13, 15; ghwə pəhatam tə barəwdəw: 14:10; 20:10, 14; 21:8; Ezay 30:33 **20:1** 20:110:1; 18:1; kə'wə tsa təɗəm tsa: 9:1 **20:2** 20:2 12:3, 9

Ma sa kəsəvə ndə kwal tsa Hyala tsa va na, dza na mba'a dzaa tsaghwa kwa dən̄w, ta mən̄i piya ghəci bələkwə mən̄j war tsatsa tsəgha.

³ Ma sa tsamti na na, fiyəkə dzaa ndəghaghwa kwa kə'wə tsa tədəm tsa va. Kə disl kalay kwaba, kap fati gwambə ti, zhini nah nahay, va nəghətaa ndə jaka tsa va taa zhiniy kwəmavə kwal tsa zhəkə ta həərə hwəlfəhi mbəzli tə hidiy dzəmbə *kwəma jikir na difa. Ma sa ka na mənəhwə piya bələkwə mən̄jəy, ma nza mən̄di zhiniy pəlay taa nza ki. Ə na na nzanay, ka dza naa zhiniy nzata nza sa ka mən̄di pəlayəw.

⁴ Ma ləy hwəm shi va ki, nighee na gizlgizl mezhizhə tifa, mən̄zəy mən̄zəy mbəzli kwa shi. Dza Hyala mba'a fanavəshi kwal tsa sla ngwəvəə dzəkən mbəzli. Zhini difa na mba'ee nay piy tsa mbəzli bakwamti mən̄di, tə mbərkə sa zləbavə ghəshi kwəma gəzəkə Yesəw, lə sa gəzanshi ghəshi kwəma Hyala kaa nihwəti mbəzli. Ghəshi na nashiy, zləbavə tsəfəkwə ghəshi kwa kwəma saa dza səda tsa va, ya kwa kwəma shi mən̄ti mən̄di va nja pa ciw. Niy zləbavə ghəshi mən̄diy tsaslanshi lamba ci ya dzəghwa kwəma shi, ya dzəti hwər dividivi shiw. Nighee ki na, mbəzli vaa sati mbə mət̄i shi, ka zhini ghəshiy piy. Dzəghwa ghəshi ka mən̄i mazə kwasəbə Yesəw *Kəristəw dzəkən nihwəti mbəzli. Piya bələkwə bələkwə mən̄j ghəshi mən̄ti mbə mən̄i mazə tsa va.

⁵ Ghəshi na, kwa taŋa mbəzliy ghaa satishi mbə mət̄i mbə mbəzliy niy bəkwəshi. Ma

nihwəti mbəzliy tərmbə bəkwə bəkwə niy, war ghwəlashi dza niva mbəzliy nza ka ndəghə piya bələkwə mən na va. Sa ka na kərəta ki na, ma nza ghəshi sati mbə məti.

⁶ Mbəzliy dza vaa gha sati mbə mətuy, vəshi na ti shi nashi. A Hyala fəyshi vəgha bəla ta nza ghəshiy mbəzli nza. Ka dza ghəshiy zhiniy bəkwə kwa baka səfa ghwəla na nashi kiw. Ka ghəra sləni kaa Hyala lə kaa Kəristəw dza ghəshiy nza. Piya bələkwə mən dza ghəshiy mənti mbə məni mazə kwasəbə Kəristəw.

*Məndi bəzlambə *ndə jaka tsa Hyala mbə ghwə*

⁷ Ma sa ka ndə jaka tsa Hyala kəramti piya slanavə məndi va bələkwə bələkwə mən na war tsatsa kwa dənəw, kwa kə'wə tsa tədəm tsa vay, wərət dza məndiy pəlikəmə.

⁸ Ka na dza na, ka dzay ta zhiniy ngəngədi hwəlfə mbəzli tə hidī gwanashi. Hwəlfə mbəzli vay: «Ka Gwəgə lə ka Magwəgə» kə məndi kaa slən tsa shi. Ka na dza ki basə basəti mbəzli va ta dza ta mbəz lə Hyala. Mbəzli vay, dan dza ghəshiy nza tərənəw nja ndarghə kwa həl.

⁹ Nighee ki na, bəlidiŋ ghəshi tsahwəshi, dza ghəshi ka tihəva dzar tə hidī gwa'a gwa'a, dza dəzlətsəbə, ghəshi dəzlay pətsa nza mbəzli Hyala ti, lə məlmə gwəra Hyala vaa dī gwa'a. Ma sa dəzlay ghəshi mbəzli Hyala va gwa'a ki na, 'wakəvə ghwə tsəgha bəratatə nzməkəvata

səəkə mə ghwəməə dzəkən shi. Bərkidə ghənzə ndamtishi gwanashi.

¹⁰ Sar məndi kaa ndə jaka tsa Hyala va ghəci ndə ngədipə kwərakwə ki tasl məndi kəsəvə. Dza fiyəkə məndi ndəghatij dzəti ghwə pəhata məndi tə barəwdəw, ndəba kwəfa, pə gha kaa nava ghwə. Ghwə vay, dzəmbə niy ndəghambə məndi kar saa dza səfa tsa va ghəshi lə ndə Hyala ndə dzərvə tsa va. War tsəgha dza ghəshij nza mbə ghwə va, ka sa ngəra'wə havəghwə lə həvir, pa' kwa ndimndim.

Njasa dza Hyalaa basə kwa kərnij ngwəvə nzə

¹¹ Nighee difa na, gəzli nzəy mazə tifa payta, dikə ghənzə. Mba'a ndə kwa mənəy. War sa ghavə kar ghwəmə lə hidij tsəgha na, ra'ij ghəshi zazashi tifa kwa kwəma ntsa kwa gəzli va, kala zhini məndij nashi ghwəla.

¹² Zhini nighee fa na mbəzlij bəkwəshi satishi mbə mətij tifa, məgarə məgarə vəgha gəzli mazə va. Mbəzlij bəkwəshi dikə dikə ni, lə ni jəw jəw ni mbəzlij gwa'a. Dza bəŋ bəŋ bəŋ məndi ghwaghwanamti zlijahi tifa faŋ. Dza məndi mba'am ghwənamti nahwətij zliya kwətij difa. Nava zliya kiy, zliya tsaslaghwa məndi slənedemer mbəzlij dzaa kwəməvə piy tsaa kədi ma kwa na. Dza Hyala ki mba'a slanti ngwəvəə dzəkən mbəzlij bəkwəshi. Ge'ij ge'ij lə slənij niy mənəhwə ghəshi tə hidij niy tsaslaghwa məndi kwa zliya va.

13 Ma mbəzliy niy bəkwəshi kwa kwəfa dikə na gwanashi na, cəke' ghəshi zhikəməshi. Niy niy bəhwə məti niy nza tə pətsa ka mbəreketiy nza na, cəke' ghəshi zhikəshi dība. Dza Hyala mba'a slakən ngwəvə kən shi. Ya wa ndə na, ge'i lə sləni niy mənəhwə na tikə tə hidfi məndi slanakən.

14 Dzəghwa məndi kaa kar məti ghəshi lə pətsa ka mbəreketiy nza ti ki, laŋ laŋ məndi bəbəvəshi, dza 'wapə məndi dzaa shəkambəshi mbə ghwə nja kwəfa na va. Mbəba na kwa baka məti dza mbəzli vaa məti gəzə məndi.

15 Ya wa ntsa tsaslaghwa ma məndi slən tsa ci kwa zliya nza slənedemer mbəzliy kwəmavə piy tsaa kədfi ma kwa na, mba'a məndi ndəghambə mbə ghwə nja kwəfa na va.

21

Ka shi 'war'war ni dza Hyalaa mənti shiy gwanashi

1 Ma ləy hwəm shi va ki, nighee na, ghwəmə 'war'war na, lə ni 'war'war ni hidfi təzlishi. Ma na kwa taŋa va ghwəmə ghəshi lə ni kwa taŋa va hidfi nashi na, gwa'a niy zashi ghəshi. Ya kwəfahi dikə dikə ni na niy tərmbə ghəshiw.

2 Nighee dība na, məlmə Hyala va har məndiy Zherəwzalem 'war'war na təzlita, ka səkwa ghənzə səkə mə ghwəmə, səkə va Hyala. Məlmə vay, tərəjw niy ghaslamti Hyala, ka təbə

20:14 20:1420:10; 1Kwər 15:26; kwa baka məti: 2:11 20:15
20:15 3:5 21:1 21:1 21:5; Ezay 65:17; 2Pi 3:13 21:2 21:2 3:12;
19:7; 21:9–22:5; 22:17; Ezay 52:1; Mt 22:2; Gal 4:26; Ebr 11:16;
12:22

tørəŋw nja maliy ghaslamtəvata va məndiy dza ta pəhə kaa zal.

³ Ma fee na, məli ndə mbə gaka, ka gəzə kwəma zlanzlan səəkə tə pətsa nza gəzli mazə va, ma kə na: «Nanay, a Hyala mənti pi nzəy tsa nzə mbə jipə ke ngəri. Ta nzəy dza na mbə shi. Ke ngəriy, mbəzli nzə dza ghəshiy nza. Mbə shi dza Hyalaa nzəy də'wə ghən tsa nzə. Ghənzə dza Hyala shiy nza kwətita.

⁴ Gwa'a dza naa sadanamtishi wahə kwa mətə shi. Ka dza ghəshiy zhiniy bəkwəw, ka nza təhwəni mbəri tifa ghwəlaw, ka dza ngəra'wəw kəsashi ghwəlaw. Ma niy nza shiy tifa kwatanay, gwanashi dza niva shiy zashi» kə.

⁵ Dzəghwa ma kə ntsaa nzəyəy va kwa gəzli mazə ki na: «Avanaraa məni shiy gwa'a gwa'a, ka shi 'war'war ni» kə. Ma kə ngəra na «A Zhanj bəvə gəta tsasli shiy, a gha tsasliti kwəma na. Sa nzana, ma kwəma nay, kwəma katanj na, dzərvə mbə tēpəw» kə.

⁶ Zhini ma kə ngəra dība na: «Nay gha na, gwa'a na kwəma. Yən gha na shiy gwa'a gwa'a, zhini yən taa kərə shiy gwa'a gwa'a dība. Zhini tə ya shiy kərkəva gwa'a gwa'a dība. Ya wa ntsa ghərancı ndirəy, ta tanavə yam dzee tə gəm. Yam vay, səəkə kwa mətə yam ka bəpə piy dzee tanakəshi.

⁷ Ma ntsaa dzaa məniy ka miydalay, ta banavə

21:3 21:3 7:15; SləniTaH 26:12; Ezhek 37:26-28; Zak 2:9; 2Kwər 6:16 **21:4 21:4** 7:17; Ezay 26:19; 35:10 **21:5 21:55:7**; 21:1; Ezay 43:19; 2Kwər 5:17; kwəma katanj na: 19:9 **21:6 21:6** 1:8; 7:17; 22:1; Ezay 55:1; Zak 14:8; Zhj 7:37 **21:7 21:7** 2Sam 7:14; Ezhek 11:20

shi va dzee. Yən yən Hyala dza naa nzaa Hyala ci. Ma ghəci kwərakwə na zəghwee.

⁸ Ma na mbəzli nja ka hazlinin lə mbəzliy banavə ma nefer shi kaa Yesəw, kar ka məməni shi gəmgəm ni, lə ka bəkwə mbəzli, lə ka ghwərghwər, lə mbəzliy dafanə shiy, lə ka ta mbəri, mba'a ka slasla dzərvə gwanashiy, na nashi na war dzəmbə ghwə nja kwəfa na va pəhata məndi tə barəwdəw dza məndiy shakambəshi. Ava ghənzə na kwa baka məti gəzə məndi va» kə.

Məlmə Zherəwzalem 'war'war na

⁹ Dzəghwa tsahwəti *ndə kwal tsa Hyala kwətin, mba'a səəkəy dzəvəghee. Ndə kwal tsa Hyala tsa vay, tsahwəti kwətin ta shiy niy nza va mbərfən ni na. Shiy niy nza va lə həlapə lə həlapə, pəya' pəya' pəya', kwa kəni ngəra'wə tsa dza Hyala ta sa kaa mbəzli mbərfən tsa kwa shi. A kə ngəra na: «A Zhanj, ndi e dzaa citəna makwa dza məndi ta pəhanci kaa zəghwə təmbəkə tsa Hyala» kə.

¹⁰ War sa gəzəkəra ndə kwal tsa Hyala tsa va kwəma va tsəgha na, mba'a safə tsa Hyala dəwdəw tsa səəkəy dzəkənee. War ghwəla ki na, lanj ndə kwal tsa Hyala tsa va bəghəraa dzəmə ghən dəlagwa dikə na, yakəyakə na. Ma ghəy mə dəlagwa va na, dza na mba'a citəra Zherəwzalem, məlmə Hyala dəwdəw na, ghənzə mbə səkwa səkə mə ghwəmə, səkə vəgha Hyala.

¹¹ Njə'wə pə gha kaa nava məlməy, war ka mbərə ghəzlizlizi nja shi ghaslə nza dimə ti shi, zhini nja nighə məti tsa mbərə viciy dzəti, ka nay ghən tsa ci ndə kwa. Shəndəkə tsa Hyala na saa mbərə va tsəgha mbə.

¹² Dzəghwa məndi dəzlətsəbə, məndi tsəbay məlmə va gwanata lə zlara. Dibədibə məndi ndəbətə zlara va, sətə ghənzə ta ghwəmə diba. Dza mən lə bakə məndi fəy miy dəghaa dzəmbə. Mba'am fəy ka kwal Hyala mən lə bakə ta ndəghwə miy dəghahi va. Dza məndi kaa slənedemer takəhi mən lə bakə ni va mbə hwəlfə ka *Izərayel tsasl tsasl tsasl məndi tsatsasləti tə miy dəghahi mən lə bakə ni va gwanashi.

¹³ Dzəghwa mahkan mahkan mahkan, məndi fəy miy dəghahi va dza kwa bəlahi məlmə va fadənashi. Mahkan ka dzəghwa ghwəmə, mahkan ka dzəghwa həci, mahkan ka dzəmbə məkwi, mahkan ka dzati kwa məw. Tsəgha.

¹⁴ Ma hərezli fə məndi va səfa zlara tsəbay məndi va məlmə va li shiy, hərezli dikə dikə ni mən lə bakə na ghəshi. Dzəghwa məndi kaa slənedemer ka kwal zəghwə təmbəkə tsa Hyala va mən lə bakə ni, tsasl tsasl məndi tsatsasləti tə hərezli va.

¹⁵ Ma ndə kwal tsa Hyala tsaa gəzara kwəma vay, mba'a gəta məntim tə tsahi mbəzə və ta dəvə ci. Gəta vay, saa bərkə shiy ghənzə. Ta

21:11 21:11 21:18, 23; Ezay 60:1-3, 19; Ezhek 43:2 **21:12**
21:12-13 7:5-8; Ghava 35:22-26; Səvəri 28:21; Ezhek 48:30-35
21:14 21:14 Ebr 11:10; Ef 2:20 **21:15 21:15** 11:1; Ezhek 40:3

dza ta bærkə dikə tsa mælmə va, lə miy dəghahi ti va mba'a zlara dəzlay məndi va li dza na li.

¹⁶ Mælmə vay, faɸə niy nza bəlahi ti. Bəlahi va faɸanavashi na, war yəmyəm ghəshi. Dzəghwa ndə kwal tsa Hyala tsa va ki bærkə bærkanti mælmə va lə gəta mbəzə ci va. Sa bærkanti na na, mba'a kəsay biti tsa nzə, kiləwmetər bələkwə bələkwə bakə mətəkə bakəti (2'200). Tsəgha ghəci kəsay bəjw tsa nzə, zhini tsəgha biti tsa nzə dzəta ghwəmə difa.

¹⁷ Dza ndə kwal tsa Hyala tsa va mba'a bærkəti njasa nza biti tsa zlara tsəɸay məndi va li, ka dzəta ghwəmə kwərakwə ki. Mba'a kəsay biti tsa nzə, metər mbərfəj mətəkə bakəti. War njasa sənabəshi mbəzli mbə bærkə shiy bærkəti na shi va.

¹⁸ Ma hərezli ndəbəti məndi va zlara va li shiy, *hərezli ka dimə nə məndi: «Zhasəpə» kə məndi slən tsa shi, na ghəshi. Ma na mælmə va də'wə ghən tsa nzəy, lə tsahi mbəzə rinrin ni, ka nay ghən tsa ci ndə kwa ngati məndi.

¹⁹ Dza məndi kaa səɸa zlara va məndiy fə ghaslə ghaslə məndi ghaslamti lə *hərezli nza dimə ti shi ghəngən ghəngən. Kwa taɸa hakwəy, hakwə Zhasəpə, kwa bakay, hakwə Safir, kwa mahkana na, hakwə Agatə, kwa faɸa na, hakwə Emərəwdə.

²⁰ Kwa cafa na, hakwə 'Wənikəsə, kwa kwanə na, hakwə Sardəwan, kwa mbərfanə na, hakwə Kərisəlitə, kwa dəghasa na, hakwə Bəril, kwa məsleɸa na, hakwə Twəpazə, kwa maɸa na,

hakwə Kərisəpərasə, kwa mənɟ lə taŋ na, hakwə Tərkwazə, kwa mənɟ lə bakə ki na, hakwə Amətisətə, tsəgha na ghəshi.

²¹ Ma gizlgizl miy dəghahiy dzəmbə məlmə va va mənɟ lə bakə niy, nihwəti shi tə dimə niy nza ghəshi gwanashi. Pərelə, kə məndi kaa slən tsa shi va. Ma kweler dzar mbə məlmə va na, rayiyi məndi shəkakən tsahi mbəzə riŋriŋ ni kən shi, ka nay ghən tsa ci ndə kwa shi.

²² Ma sa nighee pətsa mbə məlmə vay, nay *ciki Hyala tsa ngati məndi ta cə'wə Hyala mbee tēpəw. Sa nzanay mbəba na kar Hyala kwa sləkəpəə gwəramti gwa'a gwa'a tə bərçi, ghəshi lə zəghwə təmbəkə tsa nzə va, ka dza məndiy di ciki Hyala ghwəlaw, ya kwəma cə'wə ndəy, tifa na ghəshi.

²³ Mbə məlmə va dibay, nashi kar vici lə tiree mbərəw. Ndə tibiaa dəw mbərə tsa shi mbə məlmə vaw. Sa nzanay mbə mbərə na shəndəkə tsa Hyala mbəba. Ma zəghwə təmbəkə tsa nzə va na, ka mənɟ waŋ pi nja gərkəwa.

²⁴ Hwəlfə mbəzli tə hidi gwa'a gwa'ay, waŋ pi tsa mbə məlmə va dza naa canshi kwal. Ka mezhizhə tə hidi dzay, ka səkəkə dzəmbə məlmə va lə dikə tsa shi ta banta kaa Hyala.

²⁵ Mbə məlmə vay, ka dza məndiy kəəli dəghaw, sa nzanay, ka dza vərđiy nza tibaw. War havəghwə dza piy nza ya hwəmba.

²⁶ War dzəmbə məlmə va dza hwəlfə mbəzli tə hidiy səkəkə lə dikə tsa shi, lə shi wəzə ni tə

hidfi.

²⁷ Nanzə kiy, shi gəmgəm ni na, ka dza ghəshiy dzəmbə məlmə vaw. Mbəzli gəmgəm ni, lə ka slasla dzərvəy, ka dzəmbəshi niva mbəzliw. War mbəzli tsaslaghwa məndi slən tsa shi kwa zliya nza slənedemer mbəzliy dzaa kwəməvə piy tsaa kədi ma na shiy dzaa tsəhə mbə məlmə va. Zliya vay, sa zəghwə təmbəkə tsa Hyala va na.

22

¹ Dza ndə kwal tsa Hyala tsa va ɸa, mba'a citəra həl tsa nza yaməə ɸəpə piy tsaa kədi ma kwa. War rinrin ghaa nashima. Səvəri mbə gəzli mazə kar Hyala va ghəshi lə zəghwə təmbəkə nzə va səəkə həl tsa va.

² Ka hwə ghəci dzəy tə jipəjipə kwal tsa mbə məlmə va. Ma dzəy vəgha həl tsa va pərikə, lə pərikə na, mba'a dənɰw fəə ɸəpə piy tsaa kədi ma pəsəta. Dənɰw fə vay, mən lə bakə səfa ka naa yahwə ya mbə piya kwətin. Njasa səəkə tir va na, war mbə ya ka naa nza. Kəslifi ti vay, ghəshi na ghwə'iy mbəli hwəlfə mbəzli tə hidfi.

³ Slən tsa shi nə Hyala, shi gəmgəm ni na nini shiy, kəy, ka kəsashi niva shiy ndə mbə məlmə vaw. Mbəɸa dza gəzli mazə kar Hyalaa nza ghəshi lə zəghwə təmbəkə tsa nzə va. Mbəzli Hyala ghəranta sləniy, mbəɸa dza ghəshiy gələbə kwa kwəma nzə.

21:27 21:27 21:8; 22:15; Ezay 35:8; 52:1; Ezhek 44:9; 1Kwər 6:9-10; 2Pi 3:13; zliya nza slənedemer mbəzliy dzaa kwəməvə piy tsaa kədi ma kwa: 3:5 **22:1 22:1-2** 21:6; Ezhek 47:1-12
22:2 22:2 21:21; fə:2:7 **22:3 22:3** 7:15; Zher 3:17

⁴ Ghøshi na nashiy, ta nata Hyala dza ghøshiy dza mbə kwəma nzə. Lə slən tsa nzə dza ghøshiy nza kwa dəghanj kwəma shi.

⁵ Ka dza vərđiy nza tifa ghwəla mbə məlmə vaw. Va tsəgha kiy, ndə tifa mba'a dzaa tsərə ghwəə dzəti gərkəwa ta nighə piw. Ndə tifa dzaa dī ya mbərə tsa viciw. Sa nzanay, Hyala kwa sləkəpə dza naa mbərə wanj pi tsa nzəə dzəkən shi mbə məlmə va. War mazə tsa shi dza ghøshiy mənī tsəgha, pa' kwa ndimndim.

Kwəmaa dzəkən zhəkə tsa Yesəw

⁶ Dzəghwa ki, ma kə *ndə kwal tsa Hyala tsava ngəra na: «A Zhanj, nay gha na, ma kwəma favə gha na gwanatay, kwəma katanj na, dzərvə mbə tepəw. Hyalaa sləkəpə vəli na safə tsa nzə dēwdew tsa səəkəə dzəkən ka gəzə kwəma nzə kaa mbəzli, ta gəzə kwəma ghøshi kaa mbəzli nzə. Ghənzə ghwənikə na ndə kwal tsa nzə ta səəkə ta canshi shiy dzaa məniva kwa kwəma jəw kaa mbəzliy ghəranta sləni nzə» kə.

⁷ Ma kə Yesəwəy: «A Zhanj, favə tə gha, yənəy, ndal təree ta zhəghəvaa zhəkəw. Mbəzliy di fəti va ta kwəma citəŋa Hyala na mbə zliya nay, vəshi na ta niva mbəzli» kə.

⁸ Yən yən Zhanj tsaa gəzə kwəma na tsa də'wə ghən tseyey, yən favə na shi va lə sləmee, mba'ee nashi lə mətsee ba. Ma sa famtee shi va, ka naghamtishi gwa'ay, tsəfəkwə yən tsəfəkwəra kwa kwəma ndə kwal tsa Hyala tsaa citərashi va, ta fal.

⁹ Dza ma kə kaa ngəra na: «Am, əhəŋ Zhanəw, ka məni gəla niva shiy gha ma. Yən tsa nay gha tsay, ndə ghəranta sləni Hyala nzee kwərakwə njasa nza gha tsa sana, ghwəy lə nihwəti ng-warməhiŋa mbə nəw Yesəw, ka gəzə kwəma Hyala kaa mbəzli, mba'a nihwəti mbəzliy dī fəti ta kwəma tsasliti məndi kwa zliya na. Va tsəgha na kiy, ka tsəfəkwə gha kwa kwəmee ma, kwa kwəma Hyala pə ghaa tsəfəkwə» kə kaa ngəra.

¹⁰ Zhini ma kə ngəra ba na: «A Zhanj, favə gha na, əntaa gha mbəə dzəkən kwəma cikəvəriŋa Hyala na, tsaslaghwa ghaa dzəghwa zliya ma. Ə pə gha dzaa ci kaa mbəzli. Sa nzanay, a vəghwə tsaa niy bərkəti Hyala va, ta məniva shi va ti kətikəvay ndəkwə ndəkwə.

¹¹ Nana kiy, ya wa ntsaa ni war *kwəma jikir naa dəe məni nee kəy, war ə kəə nəw lə məni kwəma ci va jikir na. Ntsaa ni war kwəma rəda rəda na dəe məni nee kəy, war ə kəə nəw lə məni sa ci. Ma tsaa ni ndə, wəzə dəe məni kə na, ka nəw ghəciy lə məni wəzə tsa ci. Ntsaa ni, Hyalaa nəwee lə nəfə kwətiŋ na nee kə dība na, war ka zhini ghəciy nəw sa ci» kə.

¹² Ma kə Yesəwəy: «A Zhanj, ndal tərēe ta zhəghəvaa zhəkəw. Lə zhəmə mbəzli dzee zhəghəvaa zhəkə. Sa kee səkəray, ka bənsi zhəmə mbəzli. Ya wa ndəy, ge'i lə sləni ghərati na dzee bənavə zhəmə ci.

¹³ Yənəy, yən gha na shiy gwa'a gwa'a, zhini

22:10 22:10 Dani 12:4 **22:11 22:11** Ezay 56:1; Ezhek 3:27; Dani 12:10 **22:12 22:12** 2:23; 6:10; 15:3; 16:5-6; 19:2, 11; 20:12-13; 22:7; Cem 28:4; Fir 24:12; Zher 17:10; Mt 16:27 **22:13 22:13** 1:8

yən dzaa kərə shiy gwa'a gwa'a difa. Yən na kwa taŋa mbə shiy gwa'a gwa'a, zhini yən kwa kərnɪ mbə shiy gwa'a gwa'a difa. Tə ya ghava shiy gwa'a gwa'a, zhini tə ya shiy kərkəva gwa'a gwa'a difa» kə.

¹⁴ Vəshi na ta mbəzliy yabanti kwəbeŋer shi dəw dəwdəw. Ghəshi na mbəzliy dzaa kwəməvə kwal ta dzakə kwa miy dəgha məlmə va. Na na shiy, a kwal və shi ta dza ghəshiy zəmə ya fə kwa bəpə piy tsaa kədi ma.

¹⁵ Ma ka məni kwəma rəda rəda na ghəshi lə ka daɗaŋə shiy, lə ka məni ghwərghwər, lə ka bəkwe mbəzli, lə ka ta mbəri, mba'a mbəzliy maw kwəma dzərvə dzərvə na, lə ka slasla dzərvə va bay. War pərikəshi tə ngwəla dza niva mbəzliy nza. Ka dza ghəshiy dzəmbəshiy dzəmbə məlmə va nashi tēpəw.

¹⁶ «Yən yən Yesəw də'wə ghen tsee ghwənikə na ndə kwal tsee, kaa mbəzliy nəwra, ta səəkə ghəciy gəzaŋwəy kwəma kən shi va. Yən na ntsa ndəghə ghwəy va niy dza məndiy yakə mbə takə tsa mazə *Davitə. Yən difay, sasərkwə kwa kədi pi nzee» kə Yesəw.

¹⁷ Ma kə *Safə tsa Hyala ghəshi lə makwa dza məndi va ta pəhə kaa zləba kwəma va na: «Yawaa, səəkə» kə ghəshi. Ya wa ntsaa favə kwəma vay, «səəkə» kə kwərakwə.

Ya wa ntsa ghəranci ndirəy, səəkə ghəci ta sa yaməə bə piy kaa mbəzli. War tə gəm dza məndiy tanavəshi kaa mbəzliy di sa yam va.

22:14 22:14 7:14; Cem 118:19-20; dəŋw fə:22:2 **22:15 22:15**
 21:27; Ef 5:5 **22:16 22:16** 1:1; 5:5; sasərkwə kwa kədi pi: 2:28;
 Bəla 24:17 **22:17 22:17** 21:2, 6

Kwa kærni kwøma

¹⁸ Yøn yøn Zhanj sana kiy, kwøma na sana cijwøy ya, a ghwøy mbøø mœni mœhœrli wözø. Ma ghwøy ghwøy mbözliy favø kwøma kwa zliya na na cikøvœri Hyalay, nighø tø ghwøy. War mba'a kœ ndø mœtsahakœn nahwœti kwøma kœn sa kwa zliya na nay, ta fanakœn ngœra'wer gœzø Hyala ni kwa zliya va dza Hyala kwœrakwø.

¹⁹ War mba'a kœ ndø tamti nahwœti kwøma ya kwœtiŋ sœvœri mbø kwøma cikøvœri Hyala na kwa zliya na dibay, ta banti na ci ya fø kwa bœ piy kaa mbözli dza Hyala. Ka dza naa kwømavø kwal tsaa dzœmbø mœlmø Hyala va gœzøkø mœndi kwømaa dzækœn kwa zliya naw.

²⁰ Avanta kwøma gœzøkø ntsaa ni, katanj na shi va gwanashi, kœ. Ma kœy: «Yi katanj, ndal tœree ta zhikœw» kœ.

*Amin, tsœgha dœ na katanj, œ pø ghaa zhikø Yesœw Ndø slækœŋøy.

²¹ Ma dœ nay, mba'a Yesœw Ndø slækœpø man-anati wözø hwœr ya kaa tsamaða ndø gwa'a.

Amin. Ava tœba kœray zliya shi nashi Zhanj nja kwa shiw.

**Zliya Yəwən kwəma wəzə naa dzəkən
Yesəw Kəristəw**

**Bana: Zliya Yəwən kwəma wəzə naa dzəkən Yesəw
Kəristəw New Testament**

Le Nouveau Testament en langue Bana du Cameroun

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bana

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

ae014872-94cd-54bc-869e-601bde2245b3